

SAKU VALLA
2018. AASTA EELARVE SELETUSKIRI

Sisukord

1. Sissejuhatus	3
2. Majandusproгноos	3
3. Ülevaade Saku valla 2018. aasta eelarvest	4
3.1. Olulisemad lähtekohad eelarve koostamisel	4
3.2. Eelarve erinevused eelarvestrateegiaga	5
3.3. Eelarve seos arengukavaga	6
3.4. Saku valla 2018. aasta eelarve	8
4. Põhitegevuse tulud	9
4.1. Maksutulud	9
4.2. Tulud kaupade ja teenuste müügist	11
4.3. Saadavad toetused	13
4.4. Muud tegevustulud	13
5. Põhitegevuse kulud	14
5.1. Põhitegevuse kulud kululiikide järgi	15
5.2. Põhitegevuse kulud tegevusalade järgi	17
5.3. Üldised valitsemissektori teenused	19
5.4. Avalik kord	20
5.5. Majandus	20
5.6. Keskkonnakaitse	22
5.7. Elamu- ja kommunaalmajandus	22
5.8. Tervishoid	23
5.9. Vaba aeg, kultuur	23
5.10. Haridus	26
5.11. Sotsiaalne kaitse	28
6. Investeerimistegevus	30
6.1. Põhivara soetuseks planeeritud sihtfinantseerimine	31
6.2. Investeeringud valdkondade järgi:	31
6.3. Finantstulud ja finantskulud	32
7. Finantseerimistegevus	32
8. Likviidsete varade muutus	33
9. Eelarve tulem	34

1. Sissejuhatus

Saku valla 2018. aasta eelarve on koostatud kooskõlas kohaliku omavalitsuse korralduse seaduses ja kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduses vallaeelarve kohta sätestatuga.

Eelarve koostamise aluseks on Saku Vallavolikogu 21. septembri 2017. aasta määrus nr 7 „Saku valla arengukava aastateks 2012-2025“.

Vastavalt Saku Vallavalitsuse 12. jaanuar 2016. aasta määrusele nr 1 „Saku valla eelarve koostamise, täitmise, vastuvõtmise ja tegemata jäänud väljaminekute kavandamise kord“ on oma põhjendatud ettepanekud valla eelarve koostamiseks esitanud vallavalitsuse valdkondade eest vastutavad isikud ning vallavalitsuse hallatavate asutuste juhid.

Saku valla eelarve on koostatud kassapõhiselt. Vastavalt kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadusele on eelarve osad järgmised:

- põhitegevuse tulud,
- põhitegevuse kulud,
- investeerimistegevus,
- finantseerimistegevus,
- likviidsete varade muutus.

Eelarve kulud liigendatakse vastavalt rahandusministri 11. detsembri 2003. aasta määruse nr 105 „Avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhend“ lisa 3 toodud tegevusalade koodide järgi. Tegevusala kood kajastab täidetavaid põhifunktsioone.

1. jaanuaril 2017. aastal jõustunud määruse muudatused mõjutavad eelarve andmete võrdlust eelnevate aastatega. Kuni 2017. aastani oli Saku Muusikakooli tegevusala 08 vaba aeg, kultuur, alates 1. jaanuarist 2017 kajastatakse Saku Muusikakooli tegevusala 09 haridus, koosseisus.

Seletuskirjas on toodud andmed eelmise aasta, jooksva aasta ning eelseisva aasta tulude ja kulude kohta, antud ülevaade investeerimis- ja finantseerimistegevuse kohta. Kirjeldatud on Saku valla arengukavas kajastatud eesmärkide kavandatavat täitmise plaani 2018. aastal ja selle täitmiseks kavandatavaid tegevusi.

Selgitatud on eelarves ja eelarvestrateegias esinevaid olulisemaid muudatusi. Seletuskirjas on toodud Saku valla ja AS Saku Maja oodatav põhitegevuse tulemi väärtus ja netovõlakoomus eelseisva eelarveaasta lõpuks.

Saku valla 2018. aasta eelarve eelnõu on tasakaalus.

2. Majandusprognoos

Rahandusministeeriumi suvise prognoosi kohaselt kasvas majandus 2017. aastal 4,3% ja 2018. aastal 3,3%. Aastatel 2019–2021 peaks Eesti majandus kasvama keskmiselt 3% aastas. Kasvu toetab võrdlemisi tugev ekspordi kasv, kuid ka sisenõudluse panus püsib tänu eratarbimise ja investeringute kasvule stabiilne.

2017. aasta kokkuvõttes kiirenes tarbijahindade tõus 3,4%ni, olles viimase viie aasta kiireim. 2018. aastal võib oodata inflatsiooni mõningat aeglustumist (2,7%), kuna taandub välja kütuse kallinemise mõju. Toiduainete hinnatõus pidurdub, mida tänavu kergitasid osaliselt ka ebasoodsad ilmastikuolud.

Tööturu positiivsed arengud jätkusid 2017. aasta I poolaastal ning majanduskasvu kiirenedes püsis ka nõudlus tööjõu järele kõrge. Esimese poolaasta kokkuvõttes suurenes töötajate arv tööjõu-uuringu andmetel 1,1% võrra ning töötus langes 6,3%ni.

Hõive kasv oli kiirem sisenõudlusega seotud tegevusaladel. Prognoosi kohaselt oodatakse käesoleva aasta hõive kasvuks 0,8%, mis aeglustub järgnevatel aastatel majanduskasvu stabiliseerumise ning tööjõu pakkumispoolsete piirangute tõttu.

Keskmine brutokuupalk oli 2016. aastal 1 146 eurot ja brutotunnipalk 6,90 eurot. 2015. aastaga võrreldes tõusis brutokuupalk 7,6%. Aasta keskmine brutokuupalk kasvas kõikidel tegevusaladel.

Prognoosi kohaselt on 2017. aasta palgakasvuks 6,4%, mis aeglustub 2018. aastal 5,2%ni tulumaksureformi positiivse mõju tõttu, mis on suunatud keskmisest madalamat töötasu saavate inimeste sissetulekute suurendamisele. Järgmistel aastatel jätkub mõõdukalt kiire palgatõus, mis on kooskõlas tootlikkuse arengutega.

Eesti riigi väljakutseks on teha paremaid otsuseid piiratud ressursside suunamisel keeruliste väljakutsete lahendamiseks. Täna kasutatakse Eestis esitluslikku tulemuspõhist eelarvestamist. Pikaajaliseks eesmärgiks on liikuda rohkem tulemusinformatsiooni kasutava eelarvestamise suunas.

Tulemuspõhiste otsuste osakaalu suurendamiseks eelarvestamisel ja eelarve läbipaistvamaks muutmiseks on kavas 2020. aastaks minna üle tegevuspõhisele eelarvele. 2017. aasta valitsussektori eelarvepuudujääk ulatub prognoosi kohaselt 0,4%ni SKPst, mis võrreldes riigieelarves oodatuga on 0,2% SKPst võrra väiksem. 2018. aastal valitsussektori eelarvedefitsiit süveneb 0,8% tasemele SKPst. 2019. aastal on oodata valitsussektori eelarvepuudujäägi vähenemist 0,7%ni SKPst ning jõudmist nominaalse ülejäägini 2021. aastal.

3. Ülevaade Saku valla 2018. aasta eelarvest

3.1. Olulisemad lähtekohad eelarve koostamisel

Töötuskindlustusmaks määraks on töötajale 1,6% ja tööandjale 0,8%. Tulumaksu eraldatakse kohalikule omavalitsusele 11,84% brutotulust (2017. aastal 11,6%)

Põhitegevuse tulud suurenevad 2018. aastal võrreldes 2017. aasta tegeliku laekumisega 8,5% füüsilise isiku tulumaksu laekumise eeldatavast kasvust, maavara kaevandamisõiguse tasu suurenemisest. Maamaksu laekumine on kavandatud 2017. aasta tasemel. Tulud teenuste müügist kasvavad tulenevalt Saku Lasteaia Päikesekild juurdeehitusega lisandunud kohtade arvel ning lasteaedade kohatasu tõusust 45 eurolt 50 eurole. Saku Valla Spordikeskuse ja kultuuriasutuste tulud on kavandatud 2017. aasta tasemel. Tulenevalt tervise ning sportlike eluviiside edendamise eesmärgist võimaldatakse Saku valla elanikest üliõpilastel ja üliõpilastel kasutada jõusaali tasuta, mistõttu ei ole tulu kasvu võrreldes 2017. tegeliku laekumisega prognoositud.

2018. aasta eelarve tulude prognoosimisel on arvestatud 2017. aasta tegelikku laekumist 31.oktoobri seisuga.

- Seoses valla maksumaksjate arvu ja keskmise palga kasvuga on planeeritud tulumaksu laekumise kasv 7,0% võrreldes 2017. aasta laekumisega.
- Riigi poolt toetusfondist eraldatud toetused kasvavad võrreldes 2017. aastaga 31,6%. Täiendavad toetused on lisandunud tõhustatud ja eritoe tegevuskulude, asendus- ja järelhooldusteenuse ning matusetootuse kulude katmiseks. Kohalike teede hoiu toetus on samal tasemel 2017.aastaga, kasvades 0,35%.

Kõikides valla asutustes on majandamiskulud kavandatud nende kokkuhoiu vajadust silmas pidades. Säästliku majandamise eest vastutab iga asutuse juht, keda vajadusel abistab vallavalitsuse majandusteenistus. Investeeringuteks (sh vara soetused, remondid jm) on võimalik vahendeid saada eelkõige kokkuhoidliku majandamisega.

- Tööjõu kulude kasvuks on kavandatud kokku 20,7%, sh on arvestatud koosseisude suurenemisest tulenev kulu.
- 2018. aastal on võrreldes 2017. aastaga suurendatud elektri- ja küttekulusid 3%

aluseks võttes 2017. aasta tegelikku kulu 31.oktoobri seisuga.

- Mittetulundussektori ja kodanikualgatuse toetusfondi suuruseks on kavandatud koos eelisarendatavate spordialade tegevustoetusega 75 000 eurot.

Põhitegevuse tulem on aruandeaasta lõpu seisuga positiivne, katab laenu põhiosa tagasimaksete ja laenu teenindamise kulud. Tulem mõjutab tulevaste perioodide investeerimisvõimet ja eelarveid. Investeeringud on kavandatud vastavalt eelarvestrateegiale.

- Põhitegevuse tulemi suuruseks on 12,5% põhitegevuse tuludest.
- Investeeringud ja laenukoormused on arvestatud lubatud netovõlakooormuse piires. 2017. aastal ettenähtud, kuid tegemata jäänud kulud viidi 2018. aasta eelarvesse eelarve eelnõu kahe lugemise vahel.

Eelarve koostamisel on lähtutud arengukavast ja 2018-2021. aastate kohta koostatud eelarvestrateegiast.

3.2. Eelarve erinevused eelarvestrateegiaga

Erinevused 2018. aasta eelarve ja eelarvestrateegia vahel tulenevad peamiselt 2017. aasta kümne kuu tegeliku täitmise põhjal andmete täpsustamisest. Olulisemad muudatused on:

- Tulumaksu laekumine suureneb 1,2% tulenevalt 2017. aasta tegelikust prognoositavast laekumisest.
- Tulenevalt 2017. aasta tegelikust laekumisest on suurendatud reklaamimaksu tulu, riigilõivudest laekuvat tulu, Saku Muusikakooli omatulu ning maavara kaevandamise õiguse tasu, vähendatud on Saku Valla Spordikeskuse kavandatud tulu.
- Lasteaedade kohatasust saadavat tulu on vähendatud kuna lasteaiarühmades on kohad komplekteeritud alla maksimaalse piiri.
- Üldised valitsussektori teenuste kulud suurenevad võrreldes strateegiaga 4,5%. Sealhulgas suurenevad vallavalitsuse kulud 7,5%. Tööjõukulud suurenevad seoses vallavanemale, abivallavanemale ning vallavalitsuse liikmetele volikogu määratud tasude ja hüvitistega. Eelarvesse on lisatud lepingutest tulenevalt täiendavad vahendid arvutitarkvara hoolduskuludeks ning administreerimiskulusid on suurendatud käimasolevate kohtuvaidluste võimalike kulude katmiseks ning arvestatud on 2017. aasta kümne kuu tegelikke kulusid. Eelarves on arvestatud vallavalitsuse uute ruumide ülalpidamiskuludega. Volikogu eelarve suureneb 55,9%. Eelarves on arvestatud volikogude tasude tõusuga.
- Majanduse eelarve kulud suurenevad võrreldes strateegiaga 12,5%. Teede ehituse ja rekonstrueerimise eelarvesse on kavandatud Kiisa aleviku ÜVK alla jäävate teede rekonstrueerimise projekteerimisega (100 000 eurot) ning kergliiklusteede projekteerimisega lõikudel Üksnurme tee- Rehe küün ja Murumäe tee-Saue küla (59 755 eurot) ning Saku alevikus Raudtee tänava teekatte tolmuvabaks muutmiseks lõigul Jaama tn- Raudtee tänava raudtee ületuskoht (20 000 eurot). Projektide, planeeringute eelarvesse on ettenähtud 15 000 eurot (sh saadav sihtfinantseering 7 500 eurot) hajaasustuse programmi läbiviimiseks. Täiendavad vahendid on kavandatud Saku valla üldplaneeringu koostamiseks, endiste aiandusühistute liikluskorralduse detailplaneeringu ja mürauuringu tegemiseks.
- Keskkonnakaitse kulud suurenevad 9,8%. Eelarvesse on kavandatud jäätme punkti rajamiseks Kiisa alevikku 32 000 eurot. Haljastuse eelarvesse on kavandatud hooldusteenuse kallinemine seoses hoolduslepingu lõppemisega 2017. aastal. 2018. aastal korraldatakse uus hange pakkuja leidmiseks.

- Kommunaalmajanduse eelarve suureneb 26,7%, strateegias kavandatud vahendid tänavavalgustusvõrgu rekonstrueerimiseks ja uue rajamiseks 1 500 000 eurot on arvestades tööde mahtu jaotatud kahe aasta peale. 2018 eelarvesse on kavandatud pool projekti maksumusest 750 000 eurot, millest saadav sihtfinantseering on 462 500 eurot. Eelarvesse on kavandatud 1 800 000 eurot vallavalitsuse uute tööruumide koos vajalike rendipindadega soetamiseks.
- Kulud vaba aja ja kultuuritegevusele vähenevad 44,6%. Asutuste eelarvetes on suurendatud võrreldes strateegiaga hoonete ja rajatiste hooldus- ja remondikulud ning inventarikulud. Saku Valla Noortekeskuse eelarvesse on lisatud Jaapani Saku linnaga õpilasvahetuse kulud. Arvestatud on Jaapani õpilaste vastuvõtuga 2018. aasta suvel ning Saku õpilaste külaskäiguga Jaapanisse 2018. aasta sügisel. Koosseisud suurenevad Saku Valla Spordikeskusel 0,25 juhataja asetäitja ja Kiisa rahvamajal 0,5 tehniku ametikoha võrra. Saku Valla Spordikeskuse eelarvesse on lisatud täiendavad vahendid 200 000 eurot kunstmurukattega staadioni amortiseerunud katte vahetuseks. Uue spordihoone ehituseks eelarvestrateegias kavandatud vahendid 2018. aasta eelarves ei kajastu, kuna ehitushanke tulemusel osutus ehituse hind oluliselt kallimaks.
- Kulud haridusele suurenevad 8,3%. Asutuste eelarvetes on suurendatud võrreldes strateegiaga hoonete ja rajatiste hooldus- ja remondikulud ning inventarikulud. Eelarvestrateegia näeb ette, et hariduskulude toetuse prognoosimisel arvestatakse, et kavandatavad tulud katavad kavandatud kulud (õpetajate palgakulu ning õppevahendite kulu). Sellest tulenevalt on õppekirjanduse soetamiseks arvestatud vahendeid Saku Gümnaasiumile ja Kurtna Koolile riigi toetuse ulatuses 57 eurot õpilase kohta, valla vahenditest 7,7 eurot õpilase kohta ning muud õppevahendite kuludeks on arvestatud valla vahenditest 9 eurot õpilase kohta. Kajamaa Koolile on arvestatud riigi toetuse ulatuses 57 eurot õpilase kohta, valla vahenditest 12,5 eurot õpilase kohta ning muud õppevahendite kuludeks on arvestatud valla vahenditest 9 eurot õpilase kohta. Koosseisud suurenevad Kurtna Koolil kokku 1,25 ametikoha võrra, Saku Gümnaasiumil 12,25 ametikohta seoses kooli kasvuga. Kajamaa kooli koosseisu on kavandatud juurde 1,0 töökohta.
- Sotsiaalse kaitse kulud suurenevad 34,31%. Saku Päevakeskuse eelarvesse on lisatud täiendav saatja ametikoht. Sotsiaalhoolekande eelarvesse on lisatud täiendavad vahendid sotsiaalhoolekandeteenuste: turvakoduteenus, varjupaigateenus, võla nõustamine jne osutamise korraldamiseks. Eelarves on vahendid (81 320 eurot) asendus- ja järelhooldusteenuse kulude katmiseks.

3.3. Eelarve seos arengukavaga

Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse kohaselt on valla arengukava omavalitsusüksuse pika- ja lühiajalise arengu eesmärged määratlev ja nende elluviimise võimalusi kandev dokument, mis tasakaalustatult arvestab majandusliku, sotsiaalse ja kultuurilise keskkonna ning looduskeskkonna arengu pikaajalisi suundumusi ja vajadusi ning on aluseks omavalitsuse eelarve koostamisele, kohustuste võtmisele ja investeringuprojektide kavandamisele.

Kohaliku omavalitsuse korralduse seadusest ja kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadusest tulenevalt sisaldab arengukava eraldi peatükina eelarvestrateegiat, mis viib arengukava kooskõlla valla reaalsete rahaliste võimalustega. Valla arengukava uuendamisel töötati põhjalikult läbi valla eelarvestrateegia ja investeerimisprioriteedid.

Saku valla arengukava kinnitati 21. septembri 2017. aasta volikogu istungil määrusega nr 7.

Tabel 1 Arengukavas kajastatud eesmärkide täitmine 2018. aastal

Arengukavas kajastatud eesmärk	Tegevus	2018 eelarve	
Majandus		681 755	
Teehoid		646 755	
Ptk 4.2 E2 Valla kohalike teede ehitus ja remont on nõuetekohaselt korraldatud.	Teede ja tänavate rekonstrueerimine vastavalt teehoiukavale	326 755	
Ptk 4.2 E2 Valla kohalike teede teehoole on nõuetekohaselt korraldatud.	Avalikult kasutatavate vallateede, tänavate hooldamine ja remontimine	320 000	
Projektid, planeeringud		35 000	
Ptk 4.1 E4 Veekogud ja põhjavesi on heas seisundis.	Hajaasustuse programmi teostamine	omafinantseering	7 500
		saadav sihtfinantseerimine	7 500
Ptk 4.1 E1 Avalikku (üldkasutatavat) ruumi on säilitatud ja tekitatud juurde.	Ülase tänava terviseradade taastamine	omafinantseering	5 000
		saadav sihtfinantseering	15 000
Keskkonnakaitse		32 000	
Ptk 4.1 E2 Valla territoorium on heakorraldatud ning toimib jäätmete liigiti kogumine.	Kiisa alevikku jäätme punkti rajamine	32 000	
Kommunaalmajandus		4 973 404	
Tänavavalgustuse hooldus ja ehitus		750 000	
Ptk 4.2 E4 Tiheasustusaladele on rajatud energiasäästlik tänavavalgustusvõrgustik.	Tihedama asustusega piirkondades energiasäästliku valgustuse rajamine, välisvalgustusvõrgu rekonstrueerimine ja arendamise kontseptsiooni väljatöötamine	omafinantseering	287 500
		saadav sihtfinantseering	462 500
Kommunaalmajandus		4 223 404	
Ptk 4.3. E2. Saku vallas elavatel koolikohustuslikel õpilastel on põhihariduse omandamise võimalus oma valla koolides, nõuetele vastava õppekavaga ja nõuetele vastavates koolimajades. Seoses Teaduse 1 kavandamisega kooli ruumideks, vajalik leida tööruumid vallavalitsusele	Saku Valla Maja, Teaduse 1 rekonstrueerimine kooli ruumideks	1 000 000	
	Vallavalitsuse uute tööruumide koos vajalike rendipindadega soetamine.	1 800 000	
Ptk 4.5. E7. Valla elanikele on tagatud esmatasandi arstiabi teenus.	Saku alevikku uue tervisekeskuse rajamine	omafinantseering	308 798
		saadav sihtfinantseering	1 034 606
Ptk 4.5 E3 Puuetega inimestele on tagatud võrdsed võimalused teenuste saamiseks ja ühiskonnaelus osalemiseks.	Teaduse 13 hoone projekteerimine		80 000
Ptk 4.5 E4 Toimetulekuraskustes isikutele on tagatud esmavajadused ning turvalisus.			
Vaba aeg, kultuur		200 000	
Saku Valla Spordikeskus		200 000	
Ptk 4.4.2. E1 Saku vallas on edendatud ja korraldatud rahvasporditegevus valla elanike vaimse ja füüsilise vormi saavutamiseks ja hoidmiseks ning sportlike eluviiside propageerimise edendamiseks. Tegevus 1.3	Koolistaadioni amortiseerunud kunstmurukatte vahetus	200 000	

koolistaadioni kunstmuruväljaku ja tartaanväljaku remont		
--	--	--

3.4. Saku valla 2018. aasta eelarve

Saku valla 2018. aasta eelarve maht on 20 866 169 eurot.

Põhitegevuse tulude maht on 2018. aastal 15 832 919 eurot ning põhitegevuse kulud moodustavad 13 848 505 eurot. Põhivara soetuseks on kavandatud 5 819 359 eurot, millest 2 564 569 eurot kaetakse saadud toetustega. Põhivara soetuseks võetud laenude intressikulud moodustavad 133 385 eurot.

„Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse“ § 6 sätestab kohaliku omavalitsuse ülesandeks korraldada vallas:

- sotsiaalabi ja sotsiaalteenuste osutamist;
- noorsootööd;
- elamu- ja kommunaalmajandust, veevarustust ja kanalisatsiooni;
- heakorda, jäätmehooldust;
- ruumilist planeerimist;
- teede ja tänavate korrashoidu;
- ühistransporti;
- valla asutuste ülalpidamist.

2018. aasta eelarvesse kavandatud tegevuste elluviimisel:

- Saku alevikku rajatakse uus esmatasandi tervisekeskus.
- Alustatakse Teaduse 1 hoone rekonstrueerimist kooli ruumideks. 1. september 2019. a. alustab hoones Saku Gümnaasium gümnaasiumiosa.
- Soetatakse uued tööruumid vallavalitsusele.
- Rahastuse saamisel alustatakse tänavavalgustusvõrgu rekonstrueerimist.

Tabel 2 Saku Valla 2018. aasta eelarve

	2016 Eelarve	2017		2018 Eelarve
		Eelarve	Eelarve täitmine seisuga 31.12	
Põhitegevuse tulud	12 964 001	13 903 505	14 598 581	15 832 919
Maksutulud	9 179 388	9 722 790	9 953 023	10 587 150
Tulud kaupade ja teenuste müügist	1 121 350	991 700	1 015 317	1 074 100
Saadavad toetused tegevuskuludeks	2 357 927	2 817 139	2 816 571	3 540 669
Muud tulud	305 336	371 876	813 671	631 000
Põhitegevuse kulud	10 717 361	12 055 296	11 354 413	13 848 505
Antavad toetused tegevuskuludeks	319 407	370 640	284 537	458 776
Muud tegevuskulud	10 397 954	11 684 656	11 069 876	13 389 729
Investeeringitegevus	-1 026 501	-4 927 124	-3 600 412	-3 363 025
Põhivara müük (+)	10 000	34 000	69 000	25 000
Põhivara soetus (-)	-1 803 894	-7 767 642	-5 246 457	-5 819 359
Põhivara soetuseks saadav - sihtfinantseerimine (+)	818 123	2 910 718	1 616 567	2 564 569
Finantstulud (+)	114	150	133	150
Finantskulud (-)	-50 844	-104 350	-39 655	-133 385
Finantseerimistegevus	-387 728	2 228 462	-278 667	1 357 502
Kohustuste võtmine	460 000	3 187 342	600 000	2 422 423
Kohustuste tasumine	-847 728	-958 880	-878 667	-1 064 921
Likviidsete varade muutus	832 412	-850 453	-634 911	-21 108

4. Põhitegevuse tulud

Vastavalt kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadusele planeeritakse põhitegevuse tulude eelarveosasse maksutulud, tulud kaupade ja teenuste müügist, saadavad toetused ja muud tegevustulud. Selles eelarveosas ei kajastata põhivara soetuseks saadavat sihtfinantseerimist, tulu põhivara, osaluste ning muude aktsiate ja osade müügist ning finantstulusid.

2018. a planeeritud eelarvetulud on 15 832 919 eurot. Põhitegevuse tulud suurenevad võrreldes 2017. aasta tegeliku laekumisega 1 234 338 eurot ehk 8,5%.

Kokkuvõtte tulugruppide lõikes on esitatud järgnevas tabelis:

Tabel 3 Põhitegevuse tulud 2016-2018

	2016 Eelarve	2017		2018 Eelarve	Muutus (%)
		Eelarve	Eelarve täitmine seisuga 31.12		
Maksutulud	9 179 388	9 722 790	9 953 023	10 587 150	6,4
Tulud kaupade ja teenuste müügist	1 121 350	991 700	1 015 317	1 074 100	5,8
Saadavad toetused tegevuskuludeks, sh	2 357 927	2 817 139	2 816 571	3 540 669	25,7
<i>sihtotstarbelised jooksvateks kuludeks</i>	<i>124 916</i>	<i>155 929</i>	<i>155 361</i>	<i>39 075</i>	
<i>toetusfondist saadavad toetused</i>	<i>2 233 011</i>	<i>2 661 210</i>	<i>2 661 210</i>	<i>3 501 594</i>	<i>31,6</i>
Muud tulud, sh	305 336	371 876	813 671	631 000	-22,4
<i>sisendkäibemaks</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>10 616</i>	<i>0</i>	
Kokku	12 964 001	13 903 505	14 598 581	15 832 919	8,5

4.1. Maksutulud

Valla eelarvesse laekuvad füüsilise isiku tulumaks, maamaks ja reklaamimaks. Suurima osa maksutuludest moodustab tulumaks, 96,2%, kogu põhitegevuse tuludest 64,3%. Maksutulude prognoosimisel on lähtutud 2017. aasta kümne kuu tegelikust laekumisest.

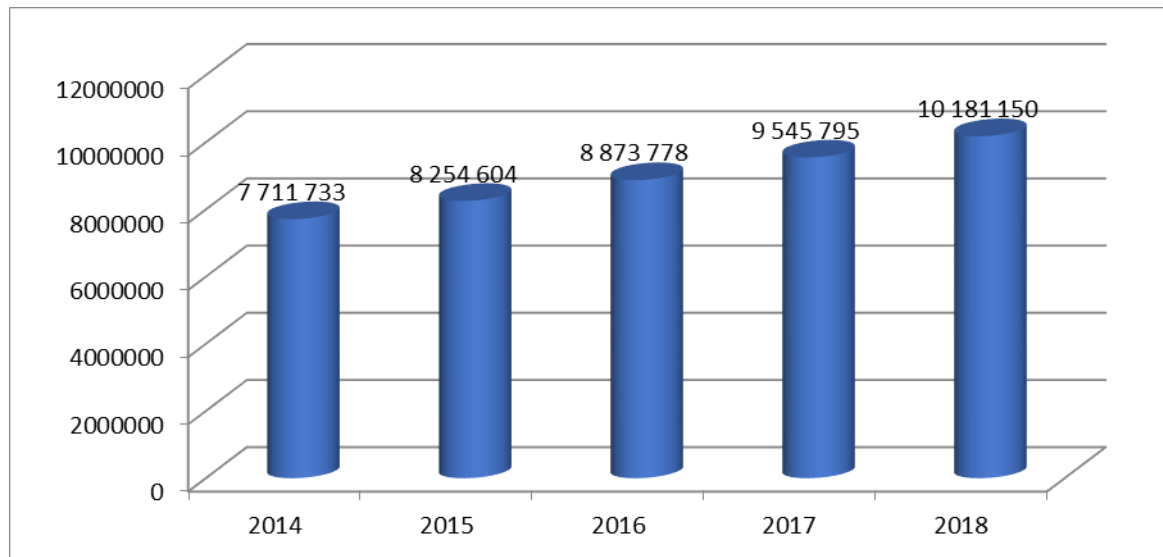
Üksikisiku tulumaks

Tulumaks laekub tulumaksuseaduse alusel. Maksu arvestab ja kogub Maksu- ja Tolliamet. Füüsilise isiku maksustavast tulust laekub maksumaksja elukohajärgsele kohalikule omavalitsusele 11,84%. Maksumaksja elukohana kalendriaastal arvestatakse sama kalendriaasta 1. jaanuari seisuga registrisse kantud elukohta. 2017. aastal lisandus Saku valda 99 maksumaksjat ning 01.01.2018. seisuga on Saku vallas 4 715 maksumaksjat.

Tulumaksu laekumine on kavandatud 10 181 150 eurot. Üksikisiku tulumaksu laekumist aastate lõikes iseloomustavad alljärgnevad tabel ja joonis:

Tabel 4 Tulumaksu laekumine 2014-2018

	2014	2015	2016	2017	2018
Jaanuar	682 875	705 689	766 068	814 004	917 426
Veebruar	590 792	601 777	700 390	740 237	842 644
Märts	636 791	702 759	692 279	778 299	854 987
Aprill	665 031	722 342	713 840	764 572	802 801
Mai	650 303	685 232	724 185	829 232	870 694
Juuni	635 958	672 258	780 820	800 120	840 126
Juuli	725 736	743 857	829 017	844 707	879 117
August	635 493	699 239	738 665	799 510	839 486
September	599 124	641 934	714 817	766 128	804 434
Oktoober	622 502	691 319	755 609	815 217	855 978
November	628 312	665 069	718 024	783 336	822 503
Detsember	638 816	723 129	740 064	810 433	850 955
Aasta kokku	7 711 733	8 254 604	8 873 778	9 545 795	10 181 150

Joonis 1 Tulumaksu laekumine 2014-2018. a.**Maamaks**

Kavandatud maamaksu laekumine on 390 000 eurot. Maamaks on riiklik maks, mis maamaksuseaduse alusel laekub kohaliku omavalitsuse eelarvesse. Maamaksu tulu sõltub maa maksustamishinnast, maamaksu määrast, sihtotstarbest, maa kasutuselevõttust ja ümberkruntimisest, lubatud ehitusõiguse pindalast, maksusoodustustest ja muudest teguritest. Maamaksuseaduse alusel võib kohalik omavalitsus kehtestada üldiseks maksumääraks 0,1 kuni 2,5% maa maksustamishinnast.

2017. aastal muutusid maamaksumäärad. Alates 1. jaanuarist 2017. aastal on üldine maamaksumäär 2,5% maa maksustamishinnast ning põllumajandussaaduste tootmiseks kasutusel oleva haritava maa ja loodusliku rohumaa maamaksumäär 2,0% maa maksustamishinnast aastas.

Reklaamimaks

Saku valla ainsa kohaliku maksu, reklaamimaksu, laekumine on kavandatud 16 000 eurot (suurendatud võrreldes 2017. aastaga ja eelarvestrateegiaga, tulenevalt 2017. aasta tegelikust laekumisest). Reklaamimaksuga maksustatakse valla haldusterritooriumile paigaldatud reklaam.

4.2. Tulud kaupade ja teenuste müügist

Tulu kaupade ja teenuste müügist kavandatakse 1 074 100 eurot, mis moodustab eelarve põhitegevuse tuludest 6,9%, millest tulu majandustegevusest on 1 039 100 eurot ja riigilõive on kavandatud 35 000 eurot.

Tabel 5 Kaupade ja teenuste müük 2016-2018

	2016 Eelarve	2017		2018 Eelarve	Muutus (%)
		Eelarve	Eelarve täitmine seisuga 31.12		
Riigilõivud	41 608	31 500	41 906	35 000	-16,5
Tulud majandustegevusest	1 079 742	960 200	973 411	1 039 100	6,7
Kokku	1 121 350	991 700	1 015 317	1 074 100	5,8

Riigilõivud

Arvestades ehitustegevust ja tegelikku laekumist on 2018. aasta eelarvesse kavandatud riigilõivu tulu 34 500 eurot, millele lisandub majandustegevuse registri registreeringu tasu 500 eurot.

Tulud majandustegevusest

Tulu majandustegevusest on planeeritud 2018. aasta eelarvesse 1 039 100 eurot (2017. aasta laekumine 973 411 eurot), suurenemine 6,7%. Tulu laekumise kava 2018. aastaks on järgnevas tabelis:

Tabel 6 2018. aasta laekumised kaupade ja teenuste müügist

	Tulu majandus- tegevusest	Toiduraha	Kohatasu	Õppetasu	Üüri- renditulu	Muu tulu
Lasteaiad, üldhariduskoolid		165 000	380 000			
Muusikakool	2 160			50 040		
Lasteaedade, üldhariduskoolide muu tulu						25 000
Haridusteenuse müük			100 000			
Ajalehe tulu	15 000					
Kultuuriasutuste omatulu	42 800					
Saku Valla Spordikeskuse tulu	184 000					
Saku Päevakeskuse tulu	7 000					
Majandus	55 000				13 000	
Valitsussektor	100					
Kokku	306 060	165 000	480 000	50 040	13 000	25 000

Toiduraha laekumine prognoositakse 2017. aasta tasemel kümne kuu tegeliku täitmise järgi. Toitu valmistatakse Kurtna Kooli köögis ja lasteaias Päikesekild asuvas keskköögis. Lasteaia toidupäeva maksumusest laekub tuluna valla eelarvesse toiduainete maksumuse osa. Toidu valmistamise kulu katab vald.

Kõikide 1-4. klassi õpilaste koolilõuna maksumusest valmistoidu hinna ja riigi toetuse vahe kaetakse valla vahenditest.

5-12. klassi laste koolilõuna maksumusest valmistoidu hinna ja riigi toetuse vahe laekub valla eelarvesse tuluna. Lasteaias on toidupäeva maksumuseks 1,60 eurot. Teiste toidukordade eest tasutakse sööjate poolt valmistoidu hindade alusel.

Lasteaedade kohatasu on kavandatud 380 000 eurot ja suureneb võrreldes 2017. aasta laekumisega 78 267 eurot. Arvestatud on, et rühmad ei ole komplekteeritud maksimaalse piirini, kohatasu tõusuga 2018. aastast ning lasteaia Päikesekild lisandunud korpusega.

Muusikakooli omatulu moodustab kokku 52 200 eurot ja on kavandatud 2017. aasta tasemel.

Muu tulu on kavandatud 25 000 eurot, samal tasemel 2017. aastaga. Tulu on kavandatud rajatiste ja ruumide üüritulust, gümnaasiumiastme õpilaste töövihikute müügist, Kurtna Kooli ja Saku Gümnaasiumi õpilaste vormiriiete müügist.

Teistelt omavalitsustelt laekuvat haridusteenuse müügitulu on 2018. aasta eelarvesse kavandatud 100 000 eurot. Arvestuse aluseks on koolikoha maksumuse piirmäär ja lasteaedade kohamaksumused ning teiste omavalitsuste laste arv rahvastikuregistri elukohaandmete järgi Saku valla koolides ja lasteaedades 31. oktoobri 2017. aasta seisuga. Teiste omavalitsuste lapsi on:

- Saku valla koolides 43 õppurit (Saku Gümnaasiumis 25, Kurtna Koolis 13, Kajamaa Koolis 5);
- Saku valla lasteaedades 15 last (lasteaia Päikesekild 7, Kurtna Kooli lasteaia 8).

Ajalehe tulu on kavandatud 15 000 eurot. Alates 2016. aastast ilmub ajaleht kord kuus ning jaotatakse tasuta igasse valla postkasti. Ajaleht ilmub A4 formaadis neljavärvilisena ning lehe maht on keskmiselt 24 lehekülge, mistõttu on oluliselt suurenenud reklaami müük.

Kultuuriasutuste omatulu on kavandatud 42 800 eurot. Kultuuriasutuste tulu on samal tasemel 2017. aasta eelarvega, tegelikku kümne kuu laekumist arvestades ei ole olulist tulude kasvu kavandatud. Tulu laekub huvikeskuse ja rahvamaja ringitasudest ning Saku Valla Noortekeskuse ja Saku Vallaraamatukogu teenuste müügist.

Saku Valla Spordikeskuse omatulu on kavandatud 184 000 eurot. Tulenevalt tervise ning sportlike eluviiside edendamise eesmärgist võimaldatakse Saku valla elanikest üliõpilastel ja üliõpilastel kasutada jõusaali tasuta, mistõttu ei ole tulu kasvu võrreldes 2017. tegeliku laekumisega prognoositud.

Saku Päevakeskuse omatulu on kavandatud 7 000 eurot, samal tasemel võrreldes 2017. aastaga. Tulud on planeeritud päevakeskuse teenuste müügist.

Kommunaalteenuste müügitulu moodustab 55 000 eurot ning **üüri- ja renditulud** 13 000 eurot. Arvestuse aluseks on 2017. aasta kümne kuu tegelik laekumine. Kommunaalteenuste tulu on planeeritud samal tasemel kommunaalkuludega. Tulude hulgas on Tammemäe operatiivteenuste hoone ülalpidamine ning Saku Gümnaasiumi toitlustusteenuse pakkuja poolt kaetavad kommunaalteenuste tulud.

4.3. Saadavad toetused

Toetused moodustavad eelarve põhitegevuse tuludest 18,6%, 2 925 385 eurot.

Tabel 7 Toetused 2016-2018

	2016 Eelarve	2017		2018 Eelarve
		Eelarve	Eelarve täitmine seisuga 31.12	
Sihtotstarbelised toetused jooksvateks kuludeks	124 916	155 929	155 361	39 075
Toetusfondist saadavad toetused	2 233 011	2 661 210	2 661 210	3 501 594
Kokku	2 357 927	2 817 139	2 816 571	3 540 669

Sihtotstarbelised toetused jooksvateks kuludeks on järgnevad:

- 615 eurot õppelaenude kustutamiseks;
- 7 500 eurot hajaasustuse programmi läbi viimiseks;
- 30 960 eurot erihooldeteenuste toetus;

Riigi poolt toetusfondist eraldatud toetused kasvavad võrreldes 2017. aastaga 31,6%. Täiendavad toetused on lisandunud tõhustatud ja eritoe tegevuskulude, asendus- ja järelhooldusteenuse ning matusetoetuse kulude katmiseks. Kohalike teede hoiu toetus on samal tasemel 2017.aastaga, kasvades 0,35%.

Toetusfondist saadavad toetused on järgnevad:

- 2 756 312 eurot üldhariduskoolide pidamiseks antav toetus;
- 259 875 eurot koolilõuna toetus 1-12 klassi õpilastele;
- 185 003 eurot kohalike teede hoolduse toetus;
- 121 920 eurot huvihariduse ja -tegevuse toetus;
- 7 377 eurot toimetulekutoetus;
- 1 744 eurot perekondade vajaduspõhine toetus;
- 9 763 eurot puuetega lastele abi osutamise toetus;
- 7 875 eurot sotsiaaltoetuste ja -teenuste korraldamise ja arendamise toetus;
- 21 642 eurot matusetoetus;
- 81 320 eurot asendus- ja järelhooldusteenuse osutamiseks antav toetus;
- 47 434 eurot koolieelsete lasteasutuste õpetajate palgatoetus;
- 1 329 eurot muude üldiste teenuste kompensatsioon.

4.4. Muud tegevustulud

Muud tulud moodustavad põhitegevuse tuludest 6,6%, 1 043 000 eurot.

Tabel 8 Muud tulud 2016-2018

	2016 Eelarve	2017		2018 Eelarve eelnõu	Muutus (%)
		Eelarve	Eelarve täitmine seisuga 31.12		
Maavara kaevandamisõiguse tasu	231 036	328 876	742 548	588 000	-20,8
Vee erikasutustasu	34 869	35 000	33 707	35 000	3,8
Jäätmetasu	1 567	0	441	0	0,0
Trahvid	10 008	8 000	21 318	8 000	-62,5
Muud tulud	27 855	0	15 658	0	-
Kokku	305 336	371 876	813 671	631 000	-22,4

Ressursimaksu (vee kasutusmaks ja maavaramaks) tulu on kavandatud 623 000 eurot. Maavara kaevandamisest saadava tulu planeerimisel on arvesse võetud 2017. aasta tegelikku laekumist ning asjaolu, et laekumist mõjutab Tallinna linna alustatud struktuurifondide objektid "Haabersti ristmiku rekonstrueerimine Tallinnas" ning "Gonsiori tänava rekonstrueerimine Tallinnas" ja peagi alustatav objekt "Reidi tee ehitus Tallinnas" mis kõik nõuavad suuri materjalikoguseid. Lisaks on Maanteeamet planeerimas meie piirkonnas vastavalt teehoiukavale ka Tallinna ringtee järjekordset, meie vallas olevat objekti, "Riigitee nr 11 Tallinna ringtee km 20,2-24,3 Luige-Saku lõik".

Trahvide laekumise tulu on kavandatud s 8 000 eurot, 2017. aasta eelarve tasemel.

Kokkuvõtvalt on peamised muudatused tuludes järgnevad:

- Maksutulud suurenevad võrreldes 2017. aasta laekumisega võrreldes 634 127 eurot. Tulumaksu laekumisel on arvestatud 7,0% tõusu. 2018. aastaks prognoositakse reklaamimaksu kasvu võrreldes 2017. aasta eelarvega 100% tulenevalt tegelikust laekumisest, ehk 8 000 eurot.
- Kaupade ja teenuste müügist saadav tulu suureneb võrreldes 2017. aasta tegeliku laekumisega 58 783 eurot. Suurenevad Saku Valla Spordikeskuse ja Saku Muusikakooli tulud. Seoses lasteaiakohtade lisandumisega 2017. aastal ja kohatasu kasvuga suureneb lasteaedade kohatasu laekumine.
- Riigi poolt toetusfondist eraldatud toetused kasvavad võrreldes 2017. aastaga 31,6%. Täiendavad toetused on lisandunud töhustatud ja eritoe tegevuskulude, asendus- ja järelhooldusteenuse ning matusetootuse kulude katmiseks. Kohalike teede hoiu toetus on samal tasemel 2017.aastaga, kasvades 0,35%.

5. Põhitegevuse kulud

Vastavalt kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadusele planeeritakse põhitegevuse kulude eelarveosasse antavad toetused ja muud tegevuskulud. Selles eelarveosas ei kajastata põhivara soetuseks antavat sihtfinantseerimist, põhivara soetust, osaluste ning muude aktsiate ja osade soetust ning finantskulusid.

2018. aastaks planeeritud põhitegevuse kulud on 13 848 505 eurot. Põhitegevuse kulud suurenevad võrreldes 2017. aasta eelarvega 14,9% ja tegelike kuludega 22,0%.

Tabel 9 Põhitegevuse kulud 2016-2018

	2016 Eelarve	2017		2018 Eelarve	Muutus (%)
		Eelarve	Eelarve täitmine seisuga 31.12		
Antavad toetused tegevuskuludeks	319 407	370 640	284 537	458 776	61,2
Muud tegevuskulud	10 397 954	11 684 656	11 069 876	13 389 729	21,0
Kokku	10 717 361	12 055 296	11 354 413	13 848 505	22,0

5.1. Põhitegevuse kulud kululiikide järgi

2018. aasta põhitegevuse kulud jaotuvad:

1. Antavad toetused tegevuskuludeks 458 776 eurot, osakaal põhitegevuse kuludest 2018. aasta eelarves 3,3%.

Toetustest suurema osa, 264 716 eurot, mis on 57,7% kõigist antavates toetustest moodustavad sotsiaaltoetused. Vastavalt Saku Vallavolikogu 16. septembri 2010. aasta määrusele nr 19 „Õpilaste sõidutoetuse taotlemise ja andmise kord“ antava sõidutoetuse kulu on 8 000 eurot.

Vastavalt Saku Vallavolikogu 17. augusti 2017. aasta määrusele nr 5 „Sotsiaalhoolekandeline abi andmise kord“ on sotsiaaltoetuste liigid järgmised:

- ✓ toimetuleku soodustamiseks makstavad toetused 112 991 eurot (lisaks 39 000 eurot hoolekandeesutuse ülalpidamiskulude katmise toetus, kajastub muude tegevuskulude hulgas)
- ✓ puudega lapse ja puudega või töövõime kaotusega isiku toetused 67 563 eurot
- ✓ sissetulekust mittesõltuvad toetused 76 162 eurot (lisaks 40 000 eurot 1-4. klassi õpilase koolilõuna toetus, kajastub koolitoidu kulude hulgas ning 81 320 eurot asendus- ja järeelhooldusteenuse osutamise kulud, kajastub muude tegevuskulude hulgas).

Sihotstarbelisi toetuseid on eelarvesse kavandatud 158 820 eurot, mis on 34,6% antavatest toetustest. Sihotstarbeliselt antavad toetused on huvihariduse- ja tegevuse toetus 60 905 eurot, mittetulundustegevuse toetusfondi toetused (75 000 eurot), MTÜ-le Saku Priitahtlikud Pritsimehed ja MTÜ-le Tõdva Vabatahtlik Pääste antav toetus (9 900 eurot), MTÜ-le Metsanurme antav toetus (2 500 eurot) ning AS Saku Majale Saku sauna käigushoidmiseks antav toetus (10 515 eurot).

Mittesihotstarbelised toetused on liikmemaksud ning moodustavad toetuste eelarvest 7,7%, 35 240 eurot.

2. Muudeks tegevuskuludeks 13 389 729 eurot, osakaal põhitegevuse kuludest 2018. aasta eelarves 96,7% sh
  - ✓ tööjõukulud 8 450 720 eurot, osakaal põhitegevuse kuludest 61,0%;
  - ✓ majandamiskulud 4 858 410 eurot, osakaal põhitegevuse kuludest 35,1%;
  - ✓ muud kulud 80 600 eurot, osakaal põhitegevuse kuludest 0,6%.

2.1. Tööjõukulud

2018. aasta töötasufondi määramisel lähtutakse eesmärgist motiveerida töötajaid pakkuma vallaelanikele asjatundlikumat teenust. Palgafondide arvutamisel on aluseks võetud üldhariduskooli õpetaja töötasu kavandatud alammäär 1150 eurot ning sellega võrreldavalt kavandatakse muusikakooli ja lasteaija õpetaja töötasu määraks vastavalt 1100 eurot ning 1050 eurot. Asutuste ringjuhtide tasu määraks on kavandatud 1000 eurot ning treenerite töötasud on vastavalt kvalifikatsioonile planeeritud 800 (kategooriata) kuni 1150 eurot. Samas on ühtlustatud kõikide töötajate, kelle töötasu arvestus käib üldtöötaja ning kontakttundide alusel (kooliõpetajad, ringjuhid ning treenerid) töötasu arvutamise põhimõtted.

Teiste töötajate töötasu määrade kavandamisel on arvestatud, et sarnased töökohad erinevates asutustes oleksid vastavalt ametikohal vajalikele kvalifikatsiooninõuetele, vastutusele ja tööülesannetele võrreldavad.

Asutuste tööjõukulude kasv on toodud alljärgnevas tabelis.

	2017 eelarve	Kulu lisandunud koosseisult (tegevustelt)	2018 eelarve	Kasv	Kasv koos lisandunud koosseisuga
Volikogu	52 365	0	97 085	85,4	85,4
Vallavalitsus	961 535	97 621	1 115 410	6,0	16,0
Majandus	470 515	14 450	571 230	18,3	21,4
Saku Valla Spordikeskus	244 485	7 961	282 200	12,2	15,4
Saku Valla Noortekeskus	75 115	0	89 148	18,7	18,7
Saku Vallaraamatukogu	104 765	0	131 097	25,1	25,1
Saku Huvikeskus	135 391	5 967	151 709	7,6	12,1
Kiisa Rahvamaja	91 820	7 065	113 583	16,0	23,7
Saku Lasteaed Päikesekild	810 546	127 577	1 021 262	10,3	26,0
Saku Lasteaed Terake	640 230	0	703 106	9,8	9,8
Kurtna Kool	785 819	18 945	904 905	12,7	15,2
Kajamaa Kool	332 356	20 792	393 255	12,1	18,3
Saku Gümnaasium	1 787 640	95 266	2 269 317	21,6	26,9
Saku Muusikakool	345 655	10 000	399 354	12,6	15,5
Saku Päevakeskus	157 970	4 335	200 160	24,0	26,7
Kokku	6 996 207	409 979	8 442 821	14,8	20,7

Tööjõukulude (8 450 720) jaotus on alljärgnev:

- töötasud 6 308 473 eurot ehk 74,7 tööjõukuludest;
- maksed töötasufondilt 33,8 %, s.o 2 134 348 eurot ehk 25,2% tööjõukuludest;
- erisoodustused koos maksetega 7 899 eurot ehk 0,1 % tööjõukuludest.

2.2. Majandamiskulud

2018. aasta eelarves on arvestatud kütte ja elektri kulude tõusuga 3% ja 2017. aasta kümne kuu tegeliku kuluga. Koolituskulude, õppevahendite soetamise, ürituste korraldamise jm kulude kavandamisel on kõikide hallatavate asutuste puhul lähtutud samadest alustest.

Majandamiskulud kulu liikide järgi on toodud alljärgnevas tabelis.

Tabel 10 Majandamiskulud kulu liikide järgi 2016-2018

	2016 Eelarve	2017		2018 Eelarve eelnõu	Muutus (%)
		Eelarve	Eelarve täitmine seisuga 31.12		
Administreerimiskulud	113 349	133 935	118 416	155 104	31,0
Uurimis- ja arendustööd, planeeringud	0	13 000	8 550	8 000	-6,4
Lähetuskulud	21 465	38 752	26 950	15 261	-43,4
Koolituskulud	48 472	54 600	50 122	57 700	15,1
Kinnistute, hoonete ja ruumide majandamiskulud	1 230 541	1 335 965	1 233 023	1 408 930	14,3
Rajatiste majandamiskulud	483 914	627 122	595 793	740 160	24,2
Sõidukite ülalpidamise kulud	73 981	83 265	79 485	98 140	23,5
Info ja kommunikatsioonitehnoloogia kulud	131 838	188 961	198 175	186 500	-5,9
Inventari majandamiskulud	112 061	182 012	160 879	131 990	-18,0
Toiduained	361 812	395 925	385 242	468 875	21,7
Meditsiini- ja hügieenikulud	5 647	8 710	5 770	9 638	67,1
Teavikute kulud	13 050	13 900	15 094	13 900	-7,9

Õppevahendite ja haridusteenuse kulud	821 470	881 634	786 751	762 305	-3,1
Vabaajäruituste kulud	156 317	148 255	135 500	149 204	10,1
Sotsiaalteenused	28 332	50 000	23 816	126 420	430,8
Eriotstarbelised kulud	1 028	970	1 361	1 250	-8,1
Muu erivarustus ja erimaterjalid	11 690	10 000	15 289	14 335	-6,2
Mitmesugused majandamiskulud (sh transpordikulud)	340 965	417 646	316 740	447 698	41,3
Edasiantav kulu	76 431	55 295	58 070	63 000	8,5

2.3. Muud kulud

Muude kulude hulgas on reservfond (80 000 eurot) ja riigilõivude kulud (600 eurot).

5.2. Põhitegevuse kulud tegevusalade järgi

Põhitegevuse kuludest kõige suurema osa moodustavad hariduskulud ning kõige väiksema osakaaluga on kulud tervishoiule ja avaliku korra tagamiseks.

2018. aasta tegevuskulud valdkondade järgi on esitatud tabelis 11 ning põhitegevuse kulude osakaalusid kirjeldab joonis 1.

Tabel 11 Muud tegevuskulud tegevusalade järgi aastatel 2016-2018

	2016 Eelarve	2017		2018 Eelarve	Muutus (%)
		Eelarve	Eelarve täitmine seisuga 31.12		
01 Üldised valitsussektori teenused	1 147 400	1 273 278	1 202 144	1 540 570	28,2
03 Avalik kord	28 570	25 100	16 805	33 600	99,9
04 Majandus	781 386	945 830	894 882	1 071 585	19,7
05 Keskkonnakaitse	198 975	184 600	156 486	205 745	31,5
06 Elamu- ja kommunaalmajandus	245 253	297 775	260 998	358 040	37,2
07 Tervishoid	9 686	11 000	10 543	11 000	4,5
08 Vaba aeg, kultuur	1 305 443	1 408 494	1 330 102	1 559 434	17,2
09 Haridus	6 593 888	7 404 268	7 084 866	8 403 989	18,6
10 Sotsiaalne kaitse	406 761	504 951	397 587	664 541	67,1
Kokku	10 717 361	12 055 296	11 354 413	13 848 505	22,0

Kulud üldistele valitsemissektori teenustele suurenevad võrreldes 2017. aasta tegelike kuludega 28,2%. Sealhulgas suurenevad volikogu kulud 62,5%, vallavalitsuse kulud 17,9%. Volikogu eelarves on arvestatud volikogu uute tasudega. Vallavalitsuse koosseis suureneb 1. jaanuarist 2018. juhtumikorraldaja ja raamatupidaja ametikoha võrra. Eelarvesse on lisatud abivallavanema ning vallavalitsuse liikmete tööjõukulud. Arvestatud on vallavalitsuse uute tööruumide ülalpidamiskuludega. Eelarvet koostades on arvesse võetud 2017. aasta kümne kuu tegelikke kulusid. Reservfondi suuruseks on arvestatud 80 000 eurot. Vastavalt volikogu 17. märtsi 2016. aasta otsusele nr 33 teede seisundinõuetele vastavusse viimiseks SRV Real Estate OÜ-lt 2016. aastal saadud sihtfinantseering 500 000 eurot on jaotatud igaks aastaks 50 000 eurot.

Avaliku korra eelarvesse on lisatud 2017. aastal kasutamata jäänud 5 000 eurot tuletõrje veevõtukohta kordategemiseks ning 3 000 eurot turvakaamerate paigaldamiseks. Selle

tõttu kasvab eelarve võrreldes eelmise aasta tegelike kuludega 99,9%. Päästealase tegevuse toetuseks on kavandatud 1 euro vallaelaniku kohta. Toetus jagatakse võrdselt MTÜ Saku Priitahtlikud Pritsimehed ning MTÜ Tõdva Vabatahtlik Pääste vahel.

Majanduse kulud suurenevad 19,7%. Teede hoolduse eelarve suureneb seoses hooldehindade kasvuga ning lisandunud teede mahuga endiste aiandusühistute piirkondades 10,7%. Projektide, planeeringute eelarvesse on lisatud 28 000 eurot Saku valla üldplaneeringu koostamiseks, endiste aiandusühistute liikluskorralduse detailplaneeringu ja mürauuringu tegemiseks 16 000 eurot, Kirdalu-Kiisa mnt äärde viie bussipaviljoni väljaehitamiseks 13 000 eurot ning 15 000 eurot (sh saadav sihtfinantseering 7 500 eurot) hajaasustus programmi läbiviimiseks.

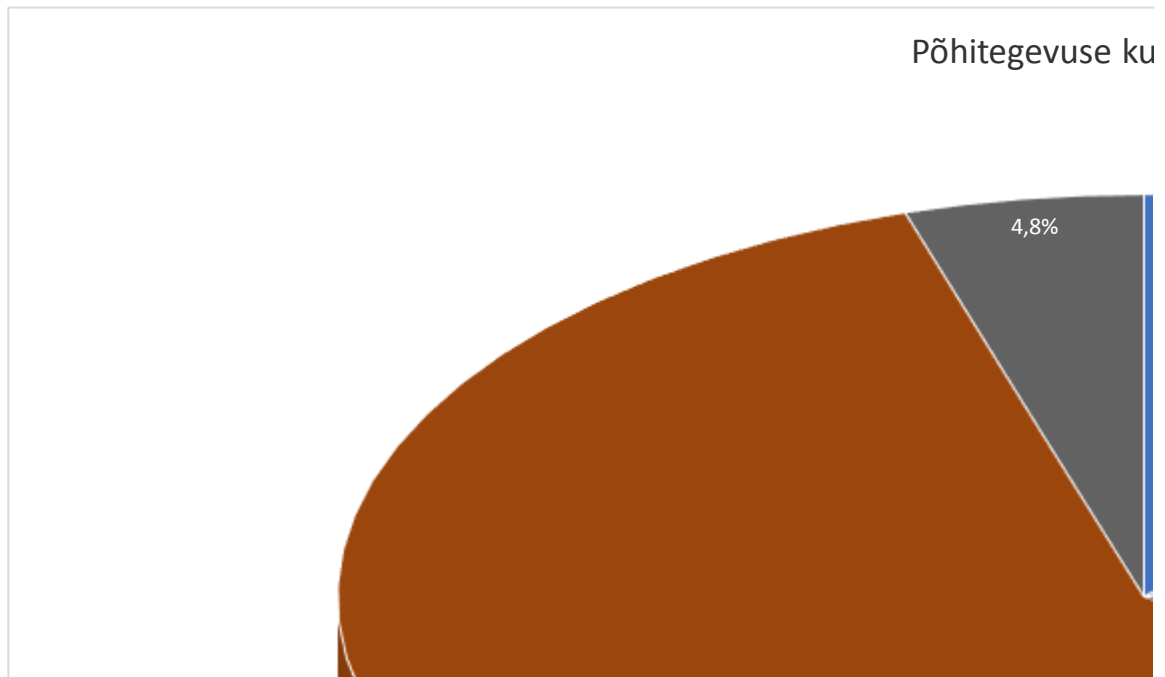
Keskonnakaitse kulud suurenevad 31,5%. Eelarvesse on kavandatud vahendid eurot Kiisa alevikku jäätme punkti rajamiseks (32 000 eurot) ning ülevalpidamiseks. 2018. aastal kavandatakse Saku alevikus lehtede kogumise ringi, mille kulude katteks on planeeritud 12 000 eurot. Haljastuse eelarvesse on kavandatud hooldusteenuse kallinemine seoses hoolduslepingu lõppemisega 2017. aastal. 2018. aastal korraldatakse uus hange pakkuja leidmiseks.

Kommunaalmajanduse eelarve suureneb 37,2%. Eelarvesse on kavandatud täiendavad vahendid (10 150 eurot) tänavavalgustusvõrgu elektri- ja hoolduskuludeks, kuna suurenenud on paigaldise maht. Valla elamufondi remondikuludeks on ette nähtud 40 000 eurot. Eelarvesse on lisatud 2017. aastal kasutamata jäänud 23 400 eurot mänguväljakute hoolduseks kavandatud vahendeid. 2018. aastaks on planeeritud Kiisal asuva vana raamatukoguhooone lammutamine maksumusega 15 000 eurot.

Vaba aja ja kultuuri ning hariduse kulud kasvavad vastavalt 17,2% ja 18,6%. Saku Valla Noortekeskuse eelarvesse on lisatud Jaapani Saku linnaga õpilasvahetuse kulud. Arvestatud on Jaapani õpilaste vastuvõtuga 2018. aasta suvel ning Saku õpilaste külaskäiguga Jaapanisse 2018. aasta sügisel. Spordikeskuse eelarvesse on kavandatud vahendid tenniseväljakute tribüünide korda tegemiseks. Ajalehe väljaandmise kulud on 2017. aasta tasemel.

Hariduskulude toetuse prognoosimisel arvestatakse, et kavandatavad tulud katavad kavandatud kulusid (õpetajate palgakulu ning õppevahendite kulu). Õppekirjanduse soetamiseks on arvestatud vahendeid Saku Gümnaasiumile ja Kurtna Koolile riigi toetuse ulatuses 57 eurot õpilase kohta, valla vahenditest 7,7 eurot õpilase kohta ning muud õppevahendite kuludeks on arvestatud valla vahenditest 9 eurot õpilase kohta. Kajamaa Koolile on arvestatud riigi toetuse ulatuses 57 eurot õpilase kohta, valla vahenditest 12,5 eurot õpilase kohta ning muud õppevahendite kuludeks on arvestatud valla vahenditest 9 eurot õpilase kohta. Saku Gümnaasiumi eelarvesse on lisatud täiendavate ruumide jaoks renditava moodulhoone ülalpidamiskulud. Saku Muusikakooli eelarvesse on lisatud täiendavad vahendid õppevahendite soetamiseks.

Sotsiaalse kaitse eelarve suureneb 67,1%. Saku Päevakeskuse eelarvesse on kavandatud vahendid pesuruumi ja inva WC remondiks. Sotsiaalhoolekande eelarvesse on arvestatud toetusfondist saadavad toetused 129 721 eurot. Täiendavad toetused on lisandunud asendus- ja järelhooldusteenuse ning matusetootuse kulude katmiseks (sama summa tulueelarves). Täiendavad vahendid on kavandatud turvakodu ja varjupaigateenuse ning eluasemeteenuse (eluaseme kohandamiseks) osutamiseks.

Joonis 2 Põhitegevuskulude osakaalud valdkondade järgi 2018. aastal.

5.3. Üldised valitsemissektori teenused

Kulude eelarve kokku on 1 540 570 eurot ja moodustab põhitegevuse kulude eelarvest 11,1%. Eelarve suureneb võrreldes 2017. aastaga tegelike kuludega 28,2% ja eelarvestrateegiaga 10,5%.

Kulud jaotuvad:

- Toetused tegevuskuludeks 28 200 eurot, osakaal põhitegevuse kuludest 0,2%, osakaal valdkonna kuludest 1,8%. Eelarvesse on lisatud 11 600 eurot Eesti linnade ja valdade liidu liikmemaksu tasumiseks.
- Muudeks tegevuskuludeks 1 512 370 eurot, osakaal põhitegevuse kuludest 10,9%, osakaal valdkonna kuludest 98,2%, sh:
  - ✓ tööjõukulud 1 219 777 eurot, osakaal valdkonna kuludest 79,2%;
  - ✓ majandamiskulud 212 593 eurot, osakaal valdkonna kuludest 13,8%;
  - ✓ muud kulud 80 000 eurot, osakaal valdkonna kuludest 5,2%.

Vallavolikogu

Eelarve on 115 485 eurot (2017. aasta eelarve 69 020), millest 97 085 eurot moodustavad tööjõukulud. Eelarve suureneb võrreldes 2017. aasta tegelike kuludega 91,5% ja eelarvestrateegiaga 55,9%.

Tööjõukuludes on kavandatud volikogu töö eest makstavad tasud ja hüvitused koos maksudega. Majandamiskulud on 2017. aasta tasemel, eelarvesse on lisatud täiendavad vahendid Harjumaa Omavalitsuste Liidu volikogu koosoleku läbiviimiseks Sakus.

Vallavalitsus

Eelarve on 1 316 885 eurot (2017. aasta eelarve 1 151 405), millest tööjõukulud on 1 122 692 eurot, majandamiskuludeks ja muudeks kuludeks on kavandatud 194 193 eurot.

Eelarve suureneb võrreldes 2017. aasta tegelike kuludega 17,9% ja eelarvestrateegiaga 7,5%.

Koosseis suureneb võrreldes 2017. aastaga kahe töökoha võrra, lisanduvad juhtumikorraldaja ja raamatupidaja töökohad. Eelarvesse on lisatud abivallavanema ning vallavalitsuse liikmete tööjõukulud.

Arvestatud on vallavalitsuse uute ruumide ülalpidamiskuludega.

Eelarve reservfond ja muud valitsussektori teenused

Eelarve reservfondi on kavandatud 80 000 eurot ning Harjumaa Omavalitsuste Liidu liikmemaks 16 600 eurot. Reservfondi on suurendatud seoses SRV Real Estate OÜ-lt 2016. aastal saadud sihtfinantseeringuga 500 000 eurot teede seisundinõuetele vastavusse viimiseks, mis on lisatud reservfondi igaks aastaks 50 000 eurot, et oleks võimalik vajaduse tekkimisel neid teid remontida.

5.4. Avalik kord

Kulude eelarve kokku on 33 600 eurot ja moodustab põhitegevuse kulude eelarvest 0,2%. Eelarve suureneb võrreldes 2017. aasta tegelike kuludega 99,9% ja võrreldes eelarvestrateegiaga 32,0%.

Kulud jaotuvad:

- Toetused tegevuskuludeks 9 900 eurot, osakaal põhitegevuse kuludest 0,1%, osakaal valdkonna kuludest 29,5%.
- Muudeks tegevuskuludeks 23 700 eurot, osakaal põhitegevuse kuludest 0,2%, osakaal valdkonna kuludest 70,5%.

Turvalisus

Turvalisuse valdkonna kulusid on 2018. aasta eelarvesse kavandatud 33 600 eurot (2017. aasta eelarve 25 100 eurot), sealhulgas abipolitseinike kaasamiseks 2 200 eurot, MTÜ-le Saku Priitahklikud Pritsimehed ja MTÜ-le Tõdva Vabatahtlik Pääste ruumide ning päästesõidukite kulude katmiseks, ennetustegevuseks ja varustuse soetamiseks antav toetus kokku 9 900 eurot, mis jagatakse võrdselt kahe seltsi vahel. Paigaldatud turvakaamerate hooldusteenuse kulude katteks, häiretelefoni käigus hoidmiseks ja Saku laada läbi viimise kulude katteks on planeeritud vahendeid 5 500 eurot. Eelarvesse on kavandatud turvalisuse tagamiseks kaamerate paigaldamiseks 5 000 eurot ning tuletõrje veevõtu kohtade korda tegemiseks 10 000 eurot.

5.5. Majandus

Kulude eelarve kokku on 1 071 585 eurot ja moodustab põhitegevuse kulude eelarvest 7,7%. Eelarve suureneb võrreldes 2017. aasta tegelike kuludega 19,7% ja eelarvestrateegiaga 13,9%.

Kulud jaotuvad:

- Toetused tegevuskuludeks 9 215 eurot, osakaal põhitegevuse kuludest 0,1%, osakaal valdkonna kuludest 0,9%.
- Muudeks tegevuskuludeks 1 062 370 eurot, osakaal põhitegevuse kuludest 7,7%, osakaal valdkonna kuludest 99,1%, sh:
  - ✓ tööjõukulud 571 230 eurot, osakaal valdkonna kuludest 53,3%;
  - ✓ majandamiskulud 491 140 eurot, osakaal valdkonna kuludest 45,8%.

Teede hooldus

Vallateede hoolduseks on planeeritud 320 000 eurot, eelarve suureneb võrreldes 2017. aastaga 10,7% ning on eelarvestrateegia tasemel. Vahendid on kavandatud kohalike teede ja tänavate teehooldetöödeks, sh talviseks lumetõrjeks. Teede hoolduse eelarve suureneb

seoses hooldehindade kasvuga ning lisandunud teede mahuga endiste aiandusühistute piirkondades.

Vallavalitsus teostab talihoolet kõigil vallateedel, vajadusel nendel riigiteedel, kus toimub ühistranspordiliiklus (koolitransport) ning avaliku kasutuse lepingutega hõlmatud erateedel.

Erateedel, mis on nõuetekohaselt välja ehitatud ning mis teenindavad vähemalt viit eluaset, millest kolmveerandis on rahvastikuregistri andmetel elanikud, sotsiaalhoolekandeteenust vajavate isikute elamispindadeni viivatel teedel, juhul kui isikud ei suuda ise neid hooldada, endistes aiandusühistutes, kus vähemalt 50% aiandusühistu elamutest on rahvastikuregistri andmetel asustatud Saku valla elanikega ja üksikjuhtumitel ka nendel erateedel, mis on väga pikad, kulgevad üle mitme eri omaniku kinnistu ning viivad üksiku elamu juurde teostatakse teehoolet ainult vallavalitsusele esitatud põhjendatud taotluste alusel ja eelarveliste vahendite olemasolul.

Liikluskorraldus

Vahendeid liiklusohutuse tagamiseks on 2018. aasta eelarvesse kavandatud 10 000 eurot, mida kasutatakse olemasolevate liikluskorraldusvahendite uuendamiseks. Kohalike teede ja tänavate tähistamiseks paigutatakse uusi silte. Eelarve väheneb võrreldes 2017. aastaga 31,5% ning on eelarvestrateegia tasemel.

Ühistransport-transpordi korraldus

Ühistranspordi korraldamiseks on kokku planeeritud 23 165 eurot (2017. aasta eelarves 13 710 eurot ja eelarvestrateegias 14 710 eurot), millest MTÜ Harjumaa Ühistranspordikeskuse liikmemaks on 6 715 eurot (2017. aasta tasemel), 3 000 eurot on kavandatud bussiootepaviljonide remondiks või asendamiseks ja 450 eurot rattaparklate sidekuludeks. Eelarvesse on lisatud Kirdalu-Kiisa mnt äärde viie bussipaviljoni väljaehitamiseks 13 000 eurot

Projektid – planeeringud

Tegevuskulude eelarve on 72 020 eurot. Eelarvesse on kavandatud 20 020 eurot (sh saadav sihtfinantseering 7 500 eurot) hajaasustuse programmi läbiviimiseks ning 44 000 eurot vahendid Saku valla üldplaneeringu koostamiseks, endiste aiandusühistute liikluskorralduse detailplaneeringu ja mürauuringu tegemiseks. Planeeringute avalikustamisega seotud kulude katteks on kavandatud 8 000 eurot. Eelarve suureneb võrreldes 2017. aasta tegelike kuludega 210,4% ning eelarvestrateegiaga 176,8%.

Valla objektide munitsipaliseerimine

1 500 eurot (2017. aasta eelarves ja eelarvestrateegias 3 200 eurot) Eelarvet on vähendatud tulenevalt 2017. aasta tegelikest kuludest. Vahendeid kasutatakse munitsipaalomandisse taotletava maa sh teed ja haljasalad, mõõdistamise kuludeks.

Majanduse haldus

Tegevuskulude eelarve on 644 900 eurot (2017. aasta eelarves 573 420 eurot), millest tööjõukulud on 571 230 eurot. Eelarve suureneb võrreldes 2017. aasta tegelike kuludega 15,3% ja eelarvestrateegiaga 13,1%. Koosseisu on lisandunud alates 1. jaanuarist 2018. aastal 1,0 autojuhi ametikoht. Eelarvesse on kavandatud 2 500 eurot MTÜ Metsanurme poolt avalike teenuste (Rehemetsa Talumuuseum-Külakeskuse avaliku internetitoa kulu, avaliku matkaraja hoolduskulu) osutamiseks seotud kulude katteks.

5.6. Keskkonnakaitse

Kulude eelarve kokku on 205 745 eurot ja moodustab põhitegevuse kulude eelarvest 1,5%. Eelarve suureneb võrreldes 2017. aasta tegelike kuludega 31,5% ja eelarvestrateegiaga 11,4%. Keskkonnakaitse kulude eelarve moodustavad majandamiskulud.

Jäätmekäitus

Kuludeks on kavandatud 54 745 eurot (2017. aasta eelarves 64 000 eurot), millest 10 000 eurot on prügiveo ja jäätmete transpordikuludeks, prügilamaksudeks ning 12 145 eurot on Pääskula jäätmejaama halduskulude eest tasumiseks ning projektide omaosaluseks. 2017. aastal Sakku rajatud jäätme punkti ülalpidamiskuludeks on kavandatud 14 000 eurot ning Kiisale rajatava punkti kuludeks on kavandatud järgmisel aastal kuue kuu kulu 6 600 eurot. Eelarvesse on kavandatud 12 000 eurot Saku alevikus puuleheringi korraldamiseks.

Haljastus ja heakord

Haljastuse hoolduseks on kavandatud 151 000 eurot (suureneb võrreldes 2017. aasta kuludega 27,4% ja eelarvestrateegiaga 23,1%). Sellest 113 125 eurot on kavandatud haljastuse hoolduslepingu kulude katteks. Muudeks kuludeks, sh külates heakorralduse läbi viimiseks, kõrghaljastuse hooldamiseks, taimmaterjali (lilled, põõsad, puud), muude vajalike materjalide ja tarvikute soetamiseks, transporditöödeks, jõuluvalgustuse paigaldamiseks ning remondiks on 29 875 eurot. Saku mõisapargi hoolduskuludeks sh tiigi puhastamiseks ja jalgteede uuendamiseks on kavandatud 8 000 eurot. Hooldusteenuse kallinemine on kavandatud seoses lepingu lõppemisega 2017. aastal. 2018. aastal korraldatakse uus hange pakkuja leidmiseks.

5.7. Elamu- ja kommunaalmajandus

Kulude eelarve kokku on 358 040 eurot ja moodustab põhitegevuse kulude eelarvest 2,6%. Eelarve suureneb võrreldes 2017. aasta tegelike kuludega 37,2% ja eelarvestrateegiaga 29,9%.

Kulud jaotuvad:

- Toetused tegevuskuludeks 10 515 eurot, osakaal põhitegevuse kuludest 0,1%, osakaal valdkonna kuludest 2,9%.
- Muudeks tegevuskuludeks 347 525 eurot, osakaal põhitegevuse kuludest 2,5%, osakaal valdkonna kuludest 97,1%.

Tänavavalgustuse hooldus

Tänavavalgustuse hoolduse kuludeks on kavandatud 123 000 eurot (2017. aasta eelarve 112 850 eurot), mis nähakse ette tänavate valgustamiseks elektrienergia eest tasumiseks ja tänavavalgustusvõrgu korrashoiuks (lampide vahetus, liinirikked jne). Eelarve suureneb võrreldes 2017. aasta tegelike kuludega 7,6% ja eelarvestrateegiaga 6,2%.

Elamu- ja kommunaalmajanduse haldamine

Elamu- ja kommunaalmajanduse haldamise kulusid on 2018. aasta eelarvesse kavandatud 171 125 eurot (2017. aastal 139 990 eurot). Vahendid on kavandatud vallale kuuluvate elu- ja äriruumide kommunaalteenuste kuludeks (tulu laekub üürnikelt tagasi) ja haldamiskuludeks (remont jm) ja kalapääsu puhastamiseks ning hooldamiseks. Eelarve suureneb võrreldes 2017. aasta tegelike kuludega 33,7% ja eelarvestrateegiaga 46,2%. Eelarvesse on lisatud vahendid Lokutil asuva valla korteri remondiks.

Hulkuvate loomadega seotud kulud

2018. aasta eelarvesse on kavandatud hulkuvate loomadega seotud tegevuse kuludeks 10 000 eurot (2017. aastal 9 000 eurot). Sellest kaetakse hulkuvate koerte registri operaatori tasu, hulkuvate loomade varjupaiga ning nende püüdmise-hooldamise kulud (sh loomade kiipimine, kastreerimine jm). Eelarve on samal tasemel eelarvestrateegiaga ja suureneb võrreldes 2017. aasta tegelike kuludega 63,0%.

Saun

2018. aasta eelarvesse on kavandatud 10 515 eurot toetust Saku aleviku avaliku sauna haldamiskulude katteks (2017. aastal 9 700 eurot).

Mänguväljakute hooldus

Mänguväljakute jooksvateks hooldetöödeks on kavandatud 43 400 eurot (2017. aastal 26 235 eurot). Eelarvesse on lisatud 2017. aastal kasutamata jäänud 23 400 eurot mänguväljakute hoolduseks kavandatud vahendeid. Vahendid on ettenähtud mänguvahendite parandamiseks ja uuendamiseks.

5.8. Tervishoid

Tervisekeskus

Tervisekeskuse ruumide kulude katteks on 2018. aasta tegevuskuludesse kavandatud 11 000 eurot 2017. aasta ja eelarvestrateegia tasemel.

5.9. Vaba aeg, kultuur

Kulude eelarve kokku on 1 559 434 eurot ja moodustab põhitegevuse kulude eelarvest 11,3%. Kulud jaotuvad:

- Toetused tegevuskuludeks 129 310 eurot, osakaal põhitegevuse kuludest 0,9%, osakaal valdkonna kuludest 8,3%.
- Muudeks tegevuskuludeks 1 430 124 eurot, osakaal põhitegevuse kuludest 10,3%, osakaal valdkonna kuludest 91,7%, sh:
  - ✓ tööjõukulud 767 737 eurot, osakaal valdkonna kuludest 49,2%;
  - ✓ muud majandamiskulud 662 387 eurot, osakaal valdkonna kuludest 42,5%.

Huvitegevuse valdkonnas on koolide õppekava toetavad huviringid ja rahvakultuuri edasikandvad ringid (koorimuusika, rahvatants, puhkpill) osalejatele jätkuvalt tasuta, st kulud kaetakse vallaelarvest. Koolides on lubatud õppekavavälistes tegevustes kasutada lisaks vanemate poolset rahastamist. Koolilastele huvitegevust pakkuvad ringid tegutsevad nii koolide kui huvikeskuse ja rahvamaja juures, täiskasvanutele huvitegevust pakkuvad ringid huvikeskuse ja rahvamaja juures.

Kõikides valla lasteaedades on lasteaia kohatasu eest tagatud lastele huvitegevused vastavalt õppekavale.

Saku Valla Spordikeskuses avatakse treeningrühmad lastele alates 7. eluaastast ning täiskasvanutele.

Saku Valla Spordikeskus

Spordikeskus tegeleb treeningtegevuse korraldamisega peamiselt lastele ja noortele. Spordikeskuse haldamisel on täismõõtmetes kunstmuruga staadion, rabametsa terviserada, jäähokiväljak, kaks rannavõrkpalliväljakut ja rannajalgpalliväljak. Käesoleval hooajal on spordikeskuses kokku 28 treeninggruppi 430 osalejaga. Lisaks rendivad ruume

erinevad spordiklubid. Spordikeskuse koosseisus on kokku 18,95 ametikohta, millest 9,2 kohta on treeneri ametikohad.

Tegevuskulude eelarve on 523 470 eurot (2017. aasta eelarve 470 558 eurot), millest tööjõukulud on 282 200 eurot ja majandamiskuludeks on kavandatud 241 270 eurot. Eelarve suureneb võrreldes 2017. aasta tegelike kuludega 16,4% ja väheneb võrreldes eelarvestrateegiaga 2,3%. Vähenemine võrreldes strateegiaga tuleneb sellest, et spordihoone juurdeehituse valmimine on kavandatud 1. jaanuariks 2019. aastal, seetõttu on 2018. eelarvest välja jäetud uue hoone ülalpidamiskulud.

Koosseisu suurenemine on kavandatud alates 1. septembrist 2018. aastal 0,25 juhataja asetäitja ja 0,3 eelisarendatavate spordialade treeneri töökoha võrra ning 1. jaanuarist 2018. aastal 0,3 eelisarendatavate spordialade treeneri töökoha võrra.

Eelarvesse on kavandatud tenniseväljakute tribüünide kordategemiseks 29 300 eurot.

Saku Valla Noortekeskus

Saku Valla Noortekeskus pakub noorsootöö teenust ja tegevust noortele vanuses 7-26-aastat. Noortekeskused asuvad Sakus ja Kiisal. Keskustes veedavad igapäevaselt vaba aega peamiselt noored vanuses 7-18. Noortekeskuse külastamine on noortele tasuta. Noortekeskus korraldab igal aastal noortele mitmeid suurüritusi (Saku Skate ekstreemspordi võistlused, koolialguspidu, vaba-aja laagrid, töömalev, osalemist rahvusvahelistes projektides jms).

Noortekeskuse koosseisus on kokku 5,0 ametikohta, millest 3,5 on noorsootöötajate ametikohad.

Tegevuskulude eelarve on 169 697 eurot (2017. aasta eelarve 141 090 eurot), millest tööjõukulud on 89 148 eurot ja majandamiskuludeks on kavandatud 80 549 eurot. Eelarve suureneb võrreldes 2017. aasta tegelike kuludega 25,2% ja eelarvestrateegiaga 22,3%.

Eelarvesse on lisatud Jaapani Saku linnaga õpilasvahetuse kulud 23 460 eurot. Arvestatud on Jaapani õpilaste vastuvõtuga 2018. aasta suvel ning Saku õpilaste külaskäiguga Jaapanisse 2018. aasta sügisel.

Saku Vallaraamatukogu

Saku Vallaraamatukogu teenindab elanikkonda neljas teeninduspunktis – Sakus, Kiisal, Kurtnas ja Kajamaal ning osutab teenuseid kahele koolile – Kajamaa Kool ja Kurtna Kool. Raamatukogu pakub veebi- (koduloowiki, koduloolised artiklid, kataloog jt) ja mobiilipõhiseid (kataloog) teenuseid, korraldab näitusi ning erinevaid üritusi.

1. septembri 2017. aasta seisuga oli lugejate arv 6 576, neist külastas raamatukogu 2 465; külastusi 33 340; laenutusi 38 831. E-raamatukogu andmebaaside külastusi 13 847, allalaadimisi 53 732, digiteeritud 803 lehte ja 94 pilti.

Raamatukogu koosseisus on 6,8 ametikohta.

Tegevuskulude eelarve on 233 400 eurot (2017. aasta eelarve 208 385 eurot), millest tööjõukulud on 131 097 eurot ja majandamiskuludeks on kavandatud 102 303 eurot.

Eelarve suureneb võrreldes 2017. aasta tegelike kuludega 16,7% ja eelarvestrateegiaga 7,5%.

Eelarvesse on kavandatud Saku valla ajaloomaterjalide digiteerimise kulud. Õppekirjanduse kulud Kurtna ja Kajamaa Koolile on arvestatud riigi toetuse ulatuses 57 eurot õpilase kohta, valla vahenditest Kurtna Koolile 7,7 eurot õpilase kohta ning Kajamaa Koolile 12,5 eurot õpilase kohta.

Saku Huvikeskus

Huvikeskus pakub erinevaid võimalusi loovaks ja arendavaks tegevuseks ning sisukaks vaba aja veetmiseks ning loob tingimusi rahvakultuuri- ning harrastuskollektiivide tööks. Ühes kuus pakutakse teenust ca 1000 isikule kokku 25 huviringis, kollektiivis. Lisaks korraldab ning aitab huvikeskus kaasa valla suurürituste toimumisele.

Täiendavalt pakutakse huvikeskuse ruumides muid huviteenuseid erinevate ühenduste ja eraisikute poolt. Huvikeskuse koosseisus on kokku 9,55 ametikohta, millest 6,15 on ringi- või kollektiivjuhi töökohad.

Tegevuskulude eelarve on 280 844 eurot (2017. aasta eelarve 290 080 eurot), millest tööjõukulud on 151 709 eurot ja majandamiskuludeks on kavandatud 129 135 eurot.

Eelarve suureneb võrreldes 2017. aasta tegelike kuludega 6,9% ja eelarvestrateegiaga 19,0%. Strateegiaga võrreldes on täpsustatud ruumide ülalpidamise kulu seoses Teaduse 1 hoone rekonstrueerimisega.

Kiisa Rahvamaja

2015. aasta detsembrist tegutseb rahvamaja uutes kaasaegsetes Kiisa Vabaajakeskuse ruumides. Traditsioone säilitav ning kultuuriloomet toetav ja arendav keskkond pakub laialdasi võimalusi elanikkonnale kultuuriga tegelemiseks. Rahvamaja huviringide tegevused on suunatud ennekõike rahvakultuuri ja –kunsti ning muusikahuvilistele. Rahvamajas tegutsevad ka teised ringid, näiteks karate, padjaklubi jms.

2016/2017 hooajal tegutses 18 erineva sisuga huviringi 212 osalejaga. Rahvamaja korraldab ja aitab kaasa erinevate sündmuste korraldamisele. Hooaja jooksul viidi läbi 70 erineva sisuga sündmust (teatriõhtud, tantsupeod, vestlusõhtud jne), millest osavõtjaid oli ligi 5 000 inimest.

Koosseisus on 6,25 ametikohta, neist 2,25 ringijuhi ametikohta.

Tegevuskulude eelarve on 173 518 eurot (2017. aasta eelarve 170 190 eurot), millest tööjõukulud on 113 583 eurot ja majandamiskuludeks on kavandatud 59 935 eurot. Eelarve suureneb võrreldes 2017. aasta tegelike kuludega 2,8% ja võrreldes eelarvestrateegiaga 10,3%. 2017. aasta eelarvesse on lisatud sihtfinantseerimise vahendeid inventari soetamiseks kokku 7 505 eurot. IT kulud olid suuremad seoses kodulehe tegemisega.

Koosseisu suurenemine on kavandatud alates 1. jaanuarist 2018. aastal 0,5 tehniku töökoha võrra.

Valla sündmused

Iga-aastaste vallasündmuste korraldamiseks on 2018. aasta eelarvesse kavandatud 25 000 eurot (2017. aasta eelarve 24 495 eurot). Eelarve suureneb võrreldes 2017. aasta tegelike kuludega 3,0% ja on eelarvestrateegia tasemel. 2018. aasta eelarvesse on kavandatud valla traditsiooniliste sündmuste sündmuste kulud.

Ajaleht Saku Sõnumid

2016. aastast hakkas ajaleht ilmuma üks kord kuus ja see viiakse tasuta igasse valla postkasti. Eelarvesse on kavandatud 12 lehe ja ühe lisalehe ilmumiskulud. Ajalehe väljaandmise kulude eelarve on 24 400 eurot (2017. aasta eelarve 24 696 ja eelarvestrateegia 24 600 eurot).

Mittetulundussektori ja kodanikualgatuse toetus

Mittetulundusliku tegevuse toetusfond on 2018. aastal 75 000 eurot, samal tasemel 2017. aasta eelarvega ja eelarvestrateegiaga.

5.10. Haridus

Hariduskulude eelarve kokku on 8 403 989 eurot ja moodustab põhitegevuse kulude eelarvest 60,7%. Kulud jaotuvad:

- Toetused tegevuskuludeks 14 800 eurot, osakaal põhitegevuse kuludest 0,1%, osakaal hariduskuludest 0,2%.
- Muudeks tegevuskuludeks 8 389 189 eurot, osakaal põhitegevuse kuludest 60,6%, osakaal hariduskuludest 99,8%, sh:
  - ✓ tööjõukulud 5 691 815 eurot, osakaal valdkonna kuludest 67,7%;
  - ✓ muud majandamiskulud 2 697 374 eurot, osakaal valdkonna kuludest 32,0%.

Lasteaed Päikesekild

Lasteaias on 17 rühma, neist 8 aiarühma, 5 liitrühma, 3 sõimerühma ja üks 12-lapseline aiarühm. Kokku käib lasteaias 339 last. Koosseisus on 49,33 ametikohta. Lasteaia ruumides toimub tasuline huvitegevus.

Tegevuskulude eelarve on 1 268 485 eurot (2017. aasta eelarve 1 051 718 eurot), millest tööjõukulud on 1 021 262 eurot ja majandamiskuludeks on kavandatud 247 223 eurot.

Eelarve suureneb võrreldes 2017. aasta tegelike kuludega 26,6% ja võrreldes eelarvestrateegiaga väheneb 0,4%. Majandamiskulud on 2017. aasta tasemel, suurenevad uue korpuse ülalpidamiskulude osas. Õppevahendite kuludeks on arvestatud 51 eurot lapse kohta.

Lasteaed Terake

Lasteaias on 12 rühma, neist 8 aiarühma ja 4 sõimerühma. Kokku käib lasteaias 235 last. Lasteaed asub kolmes hoones.

Kooseisus on 44,1 ametikohta. .

Tegevuskulude eelarve on 890 198 eurot (2017. aasta eelarve 837 325 eurot), millest tööjõukulud on 703 106 eurot ja majandamiskuludeks on kavandatud 187 092 eurot.

Eelarve suureneb võrreldes 2017. aasta tegelike kuludega 9,1% ja väheneb võrreldes eelarvestrateegiaga 4,6%.

Eelarvesse on kavandatud 20 000 eurot vastavalt eelarvestrateegiale kahe rühmaruumi remondiks koos põrandakatte vahetusega. Õppevahendite kuludeks on arvestatud 51 eurot lapse kohta.

Kurtna Kool (lasteaed-põhikool)

Lasteaias on 7 rühma, neist 4 aiarühma, 2 sõimerühma ja üks liitrühm. Kokku käib lasteaias 129 last.

2017/2018 õppeaastal õpib koolis 202 õpilast. Koolis moodustatakse novembrist väikeklass (liitklassina). Tegutseb 13 kooli huviringi, kokku 143 õpilast, lisaks tasulised huviringid. Asutuse koosseisus on 47,7 ametikohta. Koosseisu suurenemine on kavandatud alates 1. septembrist 2018. aastal 0,5 õpetaja töökoha võrra ning 1. jaanuarist 2018. aastal 0,25 õppealajuhataja ja 0,5 haridustehnoloogi töökoha võrra.

Lisaks traditsioonilistele üritustele toimuvad sellel õppeaastal KIK projekti õppekäigud ja muud õppetegevust mitmekesisistavad üritused.

Tegevuskulude eelarve on 1 189 285 eurot (2017. aasta eelarve 1 113 328 eurot), millest tööjõukulud on 904 904 eurot ja majandamiskuludeks on kavandatud 284 381 eurot.

Eelarve suureneb võrreldes 2017. aasta tegelike kuludega 9,3% ja võrreldes eelarvestrateegiaga 4,3%. Asutuse kulud on jaotatud lasteaia ja põhikooli otsekuludeks ning alus- ja põhihariduse kaudseteks kuludeks. Õppekirjanduse soetamiseks on arvestatud Saku Vallaraamatukogu eelarves vahendeid riigi toetuse ulatuses 57 eurot õpilase kohta ja valla vahenditest 7,7 eurot õpilase kohta. Muudeks õppevahenditeks on

kavandatud kooli eelarves valla vahenditest 9 eurot õpilase kohta. Lasteaia õppevahendite kuludeks on arvestatud 51 eurot lapse kohta.

Lasteaia otsekulud on arvestuslikult 445 903 eurot, ehk 37,5% asutuse kuludest, kooli otsekulud 339 450 eurot, ehk 28,5% asutuse kuludest ning kaudsed kulud moodustavad 403 932 eurot, ehk 34,0% asutuse kuludest.

Kajamaa Kool (põhikool)

Kajamaa Koolis õpivad õpilased, kes vajavad õppetöös väiksemat klassikollektiivi ja koolikeskkonda, kohandusi õppeprotsessis ning individuaalsemat lähenemist. Kajamaa Koolis õppivatele õpilastele rakendatakse väikeklassi, õpiraskustega õpilaste klassi või lihtsustatud õppekaval õppivate õpilaste klassis õppimise tingimusi, mis on saadud õppenõustamiskomisjonilt. Õpilased, kellel on rehabilitatsiooniplaan, saavad Kajamaa koolis vastavat teenust.

2017/2018 õppeaastal õpib koolis 47 õpilast. Koostöös Rajaleidja karjäärinõustajate ja Töötukassa spetsialistidega pakutakse põhikooli lõpetajatele individuaalset karjäärinõustamist. 2017/2018 õppeaastal tegutseb Kajamaa Koolis kolm huviringi. 2017/2018 õppeaastal tähistatakse lisaks kooli traditsioonilistele üritustele kolme suuremat ettevõtmist. Nendeks on iga trimestri lõpus toimuv koolidisko, Eesti Vabariigi 100 sünnipäev ning kevadel tähistatav Kajamaa Kooli taasavamise 10 aastat.

Koolis oli 18,6 ametikohta, neist 12,95 õpetaja ametikohta. Koosseisu suurenemine on kavandatud alates 1. jaanuarist 2018. aastal 1,0 õpetaja töökoha võrra.

Tegevuskulude eelarve on 457 675 eurot (2017. aasta eelarve 396 309 eurot), millest tööjõukulud on 393 255 eurot ja majandamiskuludeks on kavandatud 64 420 eurot.

Eelarve suureneb võrreldes 2017. aasta tegelike kuludega 20,0% ja võrreldes eelarvestrateegiaga 0,3%. Kooli õppekirjanduse soetamiseks on arvestatud Saku Vallaraamatukogu eelarves vahendeid riigi toetuse ulatuses 57 eurot õpilase kohta ja valla vahenditest 12,5 eurot õpilase kohta. Muudeks õppevahenditeks on kavandatud kooli eelarves valla vahenditest 9 eurot õpilase kohta. Majandamiskulud on 2017. aasta tasemel.

Saku Gümnaasium

Koolis õpib 2017/18 õppeaastal 1238 õpilast, neist 1067 põhikoolis ja 171 gümnaasiumi osas. Põhikooli klasse (1.-9. kl) on 41, neist algkooli majas 12 klassi. Koolis on 92 töötajat, neist 82 on õpetajad. Lisaks veel käsunduslepinguga valikainete õpetajad ja ringijuhid. 2017. aastal tegutseb 20 huviringi, milles osaleb 477 õpilast. Koolis tegutseb 1.-4. klassi õpilastele 10 pikapäevarühma, milles osaleb 290 õpilast.

2017/2018 õppeaastal jälgitakse kooli tegevustes Eesti Vabariik 100 motot. Tegevusi tehakse koolis astmeti, kuna kool on nii palju kasvanud. 2018. kevadel tuleb lavale juba seitsmes muusikal.

Tegevuskulude eelarve on 2 972 065 eurot (2017. aasta eelarve 2 411 754 eurot), millest tööjõukulud on 2 269 316 eurot ja majandamiskuludeks on kavandatud 702 749 eurot.

Eelarve suureneb võrreldes 2017. aasta tegelike kuludega 26,9% ja eelarvestrateegiaga 9,1%.

Koosseisu suurenemine on kavandatud alates 1. augustist 2018. aastal 8,0 õpetaja töökoha võrra ning 1. septembrist 2018. aastal 1,0 huvijuhid ja 0,75 tugisüsteemi juhi töökoha võrra. Eelarvesse on lisatud vahendid täiendavate ruumide jaoks renditava moodulhoone ülalpidamiseks. Õppekirjanduse soetamiseks on arvestatud vahendeid riigi toetuse ulatuses 57 eurot õpilase kohta ja valla vahenditest 7,7 eurot õpilase kohta ning muud õppevahendite kuludeks on arvestatud valla vahenditest 9 eurot õpilase kohta.

Asutuse kulud on jaotatud põhikooli ja gümnaasiumi otsekuludeks ning põhi- ja üldkeskhariduse kaudseteks kuludeks. Põhihariduse otsekulud on arvestuslikult 1 736 563 eurot, ehk 58,5% asutuse kuludest, gümnaasiumi otsekulud 339 729 eurot, ehk 11,4%

asutuse kuludest ning kaudsed kulud moodustavad 895 773 eurot, ehk 30,1% asutuse kuludest.

Saku Muusikakool

Saku Muusikakoolis õpib 178 õppurit – põhiõppes 158 ja ettevalmistusklassis 20. Koolis on seitse klassi, kokku 34 rühmaga. Muusikakoolis tegutseb huviringina puhkpilliorkester Saku. Lisaks tegutsevad erinevad ansamblikoosseisud, kus õpilasi on koos musitseerimas neli või enam: rahvamuusika-, viiuli-, saksofoni- ja kitarriansambel ning veel väiksemad ansamblikoosseisud.

Saku Muusikakoolis on 19,6 ametikohta sh kontsertmeister, dirigent, klaveri häälestaja ning direktor. Ansambelite juhendamine kuulub õpetajate tööaja hulka.

Tegevuskulude eelarve on 486 316 eurot (2017. aasta eelarve 419 660 eurot), millest tööjõukulud on 399 971 eurot ja majandamiskuludeks on kavandatud 86 345 eurot. Eelarve suureneb võrreldes 2017. aasta tegelike kuludega 18,6% ja eelarvestrateegiaga 7,0%. Eelarvesse on lisatud täiendavad vahendid 10 000 eurot õppevahendite soetamiseks ning 14 000 eurot ruumide renoveerimiseks, sh kammersaali remont.

Koolitransport

Õpilaste veoks valla piires ja teistes omavalitsustes õppivate laste sõidukulude kompenseerimiseks on 2018. aasta eelarvesse kavandatud 238 490 eurot (2017. aastal 228 500 eurot) sh on kavandatud vahendid sõidupiletite maksumuse hüvitamiseks ja õpilaste transpordikulude katteks. Eelarve suureneb võrreldes 2017. aasta tegelike kuludega 22,1% ja eelarvestrateegiaga 4,9%.

Koolitoit

2018. aasta eelarvesse on kavandatud 1.-12. klassi õpilastele koolitoidu kuludeks 299 875 eurot (kasv tulenevalt õpilaste arvu suurenemisest võrreldes 2017. aasta tegelike kuludega 32,1% ja eelarvestrateegiaga 39,8%). Riigi poolt rahastatav 1. -12. klassi õpilaste koolilõuna maksumuseks on arvestatud 1,0 eurot.

Haridusteenuse ostmine teistelt omavalitsustelt ja erakoolidelt

Kooliteenuse ostmiseks teistelt omavalitsustelt ja erakoolidelt on kavandatud 194 800 eurot (2017. a 220 000 eurot). Summa kavandamise aluseks on 2016/2017. õppeaasta õppurite arvul põhinev kuluarvestus.

Saku valla lapsi õpib 31. oktoobri 2017. aasta seisuga väljaspool valda olevates koolides kokku 261. Tallinna munitsipaalkoolides õpib neist 171, sealhulgas vene õppekeelega 25 ja täiskasvanute gümnaasiumis 29. Teistes munitsipaalkoolides õpib 42. Tallinnas asuvates erakoolides 27 ja mujal 21.

Lasteaiateenuse ostmiseks on kavandatud 400 000 eurot (2017. aastal 498 840), sellest teiste omavalitsuste lasteaedadelt teenuse ostmiseks on kavandatud 210 000 eurot ja hanke korras ostetud lapsehoiuteenuse eest tasumiseks on kavandatud 190 000 eurot.

31. oktoobri 2017. aasta seisuga on väljaspool valda olevates lasteaedades Saku valla lapsi kokku 61, neist Tallinnas 26, mujal 5, Saue valla Nõlvaku ja Tuleviku lasteaias 30. Lapsehoiuteenuse lepinguid on 8. novembri 2017. aasta seisuga 32.

5.11. Sotsiaalne kaitse

Sotsiaalse kaitse kulude eelarve kokku on 664 541 eurot ja moodustab põhitegevuse kulude eelarvest 4,8%. Eelarve suureneb võrreldes 2017. aasta tegelike kuludega 67,1% ja võrreldes eelarvestrateegiaga 34,3%. Kulud on prognoositud 2017. aasta tegeliku kümne kuu täitmise järgi. 2018. aasta eelarvesse on arvestatud toetusfondist saadavad toetused

129 721 eurot. Täiendavad toetused on lisandunud asendus- ja järelhooldusteenuse ning matusetootuse kulude katmiseks (sama summa tulueelarves).

Kulud jaotuvad:

- Sotsiaaltoetusteks 256 716 eurot, osakaal põhitegevuse kuludest 1,8%, valdkonna kuludest 38,6%.
- Muudeks tegevuskuludeks 407 825 eurot, osakaal põhitegevuse kuludest 2,9%, valdkonna kuludest 61,4%, sh
  - ✓ Saku Päevakeskus 279 755 eurot.
  - ✓ Muud majandamiskulud 128 070 eurot.

Saku Päevakeskus

Saku Päevakeskus osutab erinevaid sotsiaalteenuseid ja tegevusi erivajadustega ja raskustesse sattunud isikutele – täisealistele, lastele ja nende peredele.

Aasta jooksul teenindab Saku Päevakeskus hinnanguliselt 300-350 klienti, regulaarselt keskust külastavaid inimesi on 150.

Päevakeskuses on 14,2 ametikohta.

Tegevuskulude eelarve on 279 755 eurot (2017. aasta eelarve 218 271 eurot), millest tööjõukulud on 200 160 eurot ja majandamiskuludeks on kavandatud 79 595 eurot.

Eelarve suureneb võrreldes 2017. aasta tegelike kuludega 39,2% ja eelarvestrateegiaga 3,4%. Koosseisu suurenemine on kavandatud alates 1. jaanuarist 2018. aastal 0,5 saatja töökoha võrra. Eelarvesse on kavandatud 21 300 eurot pesuruumi ja inva WC remondiks. Erihoolekandeteenuse kulu laekub samas summas Sotsiaalkindlustusametilt sihtotstarbelise toetusena.

Puuetega inimeste sotsiaalne kaitse

Puudega täiskasvanute ja laste hooldajate toetuseks on kavandatud 24 000 eurot, sh hooldajatoetus 11 000 eurot ning erijuhtudel riigi poolt makstav sotsiaalmaksukulu 13 000 eurot (2017. aastal ja eelarvestrateegias 28 500 eurot).

Hooldekodude kulud

Hooldekodude kulude katteks on 39 000 eurot (2017. aastal 35 000 eurot, eelarvestrateegias 23 000 eurot). Kulud suurenevad kuna on lisandunud päevahoiuteenus ostmine Käo keskuselt hetkel kahele inimesele ning valmisolek veel ühe kliendi lisandumiseks.

Perekondade ja laste sotsiaalne kaitse

2018. aasta eelarves on vahendid kavandatud 2017. aasta kümne kuu tegelike kulude põhjal, 190 753 eurot jaguneb järgnevalt:

- toidusoodustus madala sissetulekuga pere lapsele (1-12. klass) 8 500 eurot (2017. aastal 8 500 eurot);
- haridusasutusse sõidu toetus madala sissetulekuga pereliikmele ja puudega isikule 11 000 eurot (2017. aastal 12 540 eurot);
- sünnitoetus 35 000 eurot (2017. aastal 35 000 eurot);
- kolme- ja enamalapseliste pere koolitoetus 11 000 eurot (2017. aastal 11 000 eurot);
- madala sissetulekuga perele õppeaasta alguses ja kooli lõpetamisel antav toetus 2 500 eurot (2017. aastal 2 500 eurot);
- eestkostepere toetus 1 620 eurot (2017. aastal 2 000 eurot);
- lasteabi kohatasu soodustus 9 000 eurot (2017. aastal 9 000 eurot);
- puudega lastele abi osutamise toetus 27 513 eurot (eraldatakse toetusfondist, sama summa tulueelarves)
- turvakoduteenuse korraldamiseks lastele ja täiskasvanutele 3 300 eurot;

- asendus- ja järelhooldusteenuse osutamiseks 81 320 eurot.

Riskirühmade eluasemetoetus

Eluasemetoetus on kavandatud 23 400 eurot (2017. aastal 9 500 eurot). Eluasemetoetuse hulgas on arvestatud vahendid õpilaskodude kulude ja madala sissetulekuga perede eluasemekulude katmiseks ning eluruumide kohendamiseks ning katmiseks. Täiendavad vahendid eluasemeteenuse (eluaseme kohendamiseks) osutamiseks.

Toimetulekutoetus

Riikliku toimetulekutoetusevahendeid on kavandatud 20 600 eurot, toetus sotsiaaltoetuste ja –teenuste korraldamiseks ja arendamiseks on kavandatud 14 658 eurot, perekondade vajaduspõhise toetuse vahendeid on planeeritud 3 364 eurot ning puudega laste hooldajatoetus 5 519 eurot.

Muude sotsiaalsete riskirühmade toetus

Muude toetuste eelarve kokku on 55 142 eurot (2017. aastal 39 000 eurot), sellest:

- madala sissetuleku korral muudel juhtudel makstav toetus 6 000 eurot (2017. aastal 7 000 eurot);
- lapse vaba aja tegevuse kulude toetus 7 500 eurot (2017. aastal 5 000 eurot);
- ravimite ja tervist taastavate tegevuste toetus 12 000 eurot (2017. aastal 10 000 eurot);
- matusetoetused 21 642 eurot (2017. aastal 12 000 eurot)
- muudel juhtudel makstav toetus 5 000 eurot (2017. aastal 5 000 eurot);
- varjupaigasteenuse osutamise korraldamiseks 600 eurot.

Sotsiaalhoolekande haldus

Sotsiaalhoolekande halduse tegevuskulude eelarve on 7 750 eurot (2017. aastal 11 840 eurot, sh aasta jooksul eraldatud sihtotstarbelised vahendid).

Eelarves on kavandatud vahendid transpordikulude katteks ning pereteraapia, -lepituse, võlanõustamise, turvakodu, varjupaiga, psühholoogi jne teenuste sisse ostmiseks. Eelarvesse on kavandatud vahendid Saku valla erivajadustega laste sündmuste korraldamiseks. Eakate ning suurte perede sündmuste korraldamine on kajastatud Saku Huvikeskuse eelarves.

Kokkuvõtvalt on peamised muudatused kuludes järgnevad

Võrreldes 2017. aasta tegelike kuludega suurenevad kulud 2 494 092 eurot ehk 22,0%.

- antavad toetused tegevuskuludeks suurenevad kokku 174 239 eurot ehk 61,2%;
- muud tegevuskulud suurenevad kokku 2 319 853 eurot ehk 21,0%, sh
  - ✓ tööjõukulud suurenevad 1 604 377 eurot ehk kokku 23,4%.

6. Investeermistegevus

Vastavalt kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadusele planeeritakse põhivara soetus ja müük, põhivara soetuseks saadav ja antav sihtfinantseerimine, osaluste soetus ja müük, muude aktsiate ja osaluste soetus ja müük, antavad ning tagasilaekuvad laenud, finantskulud –ja tulud.

Investeermistegevuse eelarves on kajastatud ka sihtfinantseerimisega seotud tehingud, mille korral sihtfinantseerimise ülekandja kannab raha otse üle tarnijale, kellelt Saku vald kaupu või teenuseid saab.

2018. aasta eelarvesse on planeeritud põhivara soetus, põhivara soetuseks antavad ja saadavad sihtfinantseeringud ning finantskulud- ja tulud.

Investeeringustegevuse eelarve on 3 363 025 eurot.

Tabel 12 Investeeringustegevus 2016-2018

	2016 Eelarve	2017		2018 Eelarve eelnõu
		Eelarve	Eelarve täitmine seisuga 31.12	
Põhivara müük (+)	10 000	34 000	69 000	25 000
Põhivara soetus (-)	-1 803 894	-7 767 642	-5 246 457	-5 819 359
Põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine (+)	818 123	2 910 718	1 616 567	2 564 569
Finantstulud (+)	114	150	133	150
Finantskulud (-)	-50 844	-104 350	-39 655	-133 385
Investeeringustegevus kokku	-1 026 501	-4 927 124	-3 600 412	-3 363 025

6.1. Põhivara soetuseks planeeritud sihtfinantseerimine

- Ülase tänava, Saku alevikus asuvate terviseradade korda tegemiseks taotletav toetus 15 000 eurot;
- Tänavavalgustuse projekti elluviimiseks taotletav toetus 462 500 eurot;
- Sakku uue tervisekeskuse rajamiseks toetus 1 034 606 eurot;
- Ülase tänava ja Saku-Juuliku-Jälgimäe-Tänassilma-Laagri kergliiklustee projekti 2017.aastal laekumata jäänud vahendid 921 763 eurot;
- Saku Lasteaia Päikesekild juurdeehituseks 2017. aastal laekumata jäänud vahendid 130 700 eurot.

6.2. Investeeringud valdkondade järgi:

Majandus

Vallateede ehitus ja remont

2018. a eelarvesse on valla teede ehituseks ja remondiks kavandatud kokku 179 755 eurot ning Ülase tänava ja Saku-Juuliku-Jälgimäe-Tänassilma-Laagri kergliiklustee projekti 2017.aastal kasutamata jäänud vahendid 147 000 eurot.

Projektid

Eelarvesse on kavandatud vahendid Saku alevikus, Ülase terviseradade kordategemiseks. Projekti kogumaksumus on planeeritud 20 000 eurot, millest saadava sihtfinantseeringuna on kajastatud 15 000 eurot.

Keskkonnakaitse

Jäätmemajandus

Kiisa alevikku jäätme punkti rajamiseks on kavandatud 32 000 eurot

Elamu- ja kommunaalmajandus

Tänavavalgustuse rekonstrueerimine

2018 eelarvesse on kavandatud tänavavalgustuse rekonstrueerimiseks 750 000 eurot, millest saadav sihtfinantseering on 462 500 eurot. Summa on pool valla tänavavalgustusvõrgu rekonstrueerimise projekti kogumaksumusest.

Kommunaalmajandus

Eelarvesse on kavandatud 1 000 000 Teaduse 1, Saku alevik asuva hoone rekonstrueerimiseks. Pärast tööde teostamist kolib hoonesse Saku Gümnaasiumi gümnaasiumiosa. Vallavalitsusele uute tööruumide soetamiseks on kavandatud 1 800 000 eurot.

2018. aastal alustatakse Sakku uue esmatasandi tervisekeskuse projekteerimist ja ehitust. Vahendeid on kavandatud 1 343 404 eurot. Saadava sihtfinantseeringune on kajastatud 1 034 606 eurot.

Eelarvesse on planeeritud 80 000 eurot Teaduse 13, Saku alevik asuva hoone projekteerimiseks sotsiaalelamispindadeks.

Skatepargi rajamiseks on kavandatud 48 000 eurot.

Vaba aeg ja kultuur

Saku Valla Spordikeskus

2018. aasta eelarvesse on kavandatud 200 000 eurot kunstmurukattega staadioni amortiseerunud katte vahetuseks.

Haridus

Saku Lasteaia Päikesekild juurdeehituseks ettenähtud, kuid 2017. aastal kasutamata jäänud vahendid 145 500 eurot.

Kajamaa koolihoone maakütte rajamiseks vajaliku katlaruumi ehituseks 73 700 eurot.

6.3. Finantstulud ja finantskulud

Intressitulu hoiustelt on arvestatud 150 eurot. Tulu kavandatakse 2017. aasta kümne kuu tegeliku laekumise põhjal.

Laenude intresse on arvestatud 2018. aasta eelarvesse 133 385 eurot. Saku aleviku ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni projekti kulude katteks võetud laenult 37 290 eurot, Kiisa Vabaajakeskuse ehituseks, Saku Gümnaasiumi juurdeehituseks võetud ning muude investeeringute katteks kavandatud laenult 96 095 eurot.

7. Finantseerimistegevus

Vastavalt kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadusele planeeritakse finantseerimistegevuse eelarveosasse laenude kapitalirendi- ja faktooringukohustuste võtmine ja täitmine, võlakirjade emiteerimine ja lunastamine, ning teenuste kontsessioonikokkulepete alusel kohustuste võtmine ja tagasimaksmine.

Tabel 13 Finantseerimistegevus 2016-2018

	2016 Eelarve täitmine	2017		2018 Eelarve
		Eelarve	Eelarve täitmine seisuga 31.12	
Kohustuste võtmine	460 000	3 187 342	600 000	2 422 423
Kohustuste tasumine	-847 728	-958 880	-878 667	-1 064 921
Finantseerimistegevus kokku	-387 728	2 228 462	-278 667	1 357 502

2018. aasta eelarvesse planeeritud investeeringute katmiseks kavandatakse võtta laenukohustusi kokku 2 422 423 eurot. Laen võetakse investeeringute kulude katmiseks.

Saku valla laenukohustused 2018. aasta lõpuks on kokku 6 466 733 eurot.

Tabel 14 Laenukohustused, 2016–2018

31.12.2016	5 387 898	
Laenu lisandumine	600 000	Teede ehituseks, Saku Lasteaia Päikesekild juurdeehituseks kavandatud laen
Laenu maksmine	-878 667	Võetud ja kavandatud laenude tagasimaksed
31.12.2017	5 109 231	
Laenu lisandumine	2 422 423	Saku Valla Maja rekonstrueerimiseks ja muude investeeringute katteks kavandatud laen
Laenu maksmine	-1 064 921	Võetud ja kavandatud laenude tagasimaksed
31.12.2018	6 466 733	

Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse kohaselt võib netovõlakoormus 2016. aasta lõpul olla kuni 60% vastava aasta põhitegevuse tuludest ning 2017. ja 2018. aasta lõpul kuni kuuekordne põhitegevuse tulest.

Saku valla netovõlakoormus pärast planeeritud laenude võtmist on toodud alljärgnevas tabelis.

Tabel 15 Saku valla netovõlakoormus, 2016–2018

	2016	2017	2018
Põhitegevuse tulest	2 246 640	3 244 168	2 023 790
Võlakohustused	5 387 898	5 109 231	6 466 733
Netovõlakoormuse ülemmäär (%)	100,0	100,0	76,5
Netovõlakoormus (%)	34,3	32,9	38,9

AS Saku Maja prognoositav põhitegevuse tulest 2018. aasta lõpuks on 534 379 eurot ja netovõlakoormus 507 181 eurot, ehk 14,8%.

8. Likviidsete varade muutus

Vastavalt kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadusele planeeritakse likviidsete varade muutuse eelarveosasse raha ja pangakontode, rahaturu- ja intressifondide aktsiate või osakute, soetatud võlakirjade saldode muutused.

Likviidsete varade saldo suurenemine ja vähenemine kajastatakse vastavalt kas plussiga või miinusega.

Likviidsete varade muutus on toodud alljärgnevas tabelis.

Tabel 16 Likviidsete varade muutus 2016-2018

	2016 Eelarve täitmine	2017 Eelarve	2018 Eelarve eelnõu
Raha jääk aasta algul	111 522	943 934	309 023
Raha jäägi muutus	832 412	-634 911	-21 108
Raha jääk aasta lõpul	943 934	309 023	287 915

9. Eelarve tulem

Põhitegevuse tulude eelarveosa kogusumma ja põhitegevuse kulude eelarveosa kogusumma vahe, millele liidetakse investeerimistegevuse eelarveosa kogusumma nimetatakse eelarve tulemiks. Eelarve tulem peab võrduma likviidsete varade muutuse eelarveosa kogusumma ja finantseerimistegevuse eelarveosa kogusumma vahega.

Eelarve on tasakaalus kui eelarve tulem võrdub nulliga. Eelarve on ülejäägis kui tulem on positiivne, ning puudujäägis kui tulem on negatiivne.

Tabel 17 Eelarve tulem 2016-2018

	2016 Eelarve täitmine	2017		2018 Eelarve
		Eelarve	Eelarve täitmine seisuga 31.12	
Põhitegevuse tulud	12 964 001	13 903 505	14 598 581	15 832 919
Põhitegevuse kulud	10 717 361	12 055 296	11 354 413	13 848 505
Põhitegevuse eelarve tulem	2 246 640	1 848 209	3 244 168	1 984 414
Investeerimistegevus	-1 026 501	-4 927 124	-3 600 412	-3 363 025
Eelarve tulem	1 220 140	-3 078 915	-356 244	-1 378 611
Finantseerimistegevus	-387 728	2 228 462	-278 667	1 357 502
Likviidsete varade muutus	832 412	-850 453	-634 911	-21 108

Koostas: Evelin Normak, finantsteenistuse juht